

KUNNOSSAPIDON AMMATTITUTKINNON NÄYTTÖTUTKINTOJEN ARVIOINTI

Olavi Rissanen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2011

Teknologiaosaamisen johtamisen koulutusohjelma, Ylempi AMK
Tekniikan ja liikenteen ala





Tekijä(t) RISSANEN, Olavi	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 02.05.2011
	Sivumäärä 61	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi KUNNOSSAPIDON AMMATTITUTKINNON NÄYTTÖTUTKINTOJEN ARVIOINTI		
Koulutusohjelma Teknologiaosaamisen johtamisen koulutusohjelma. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto.		
Työn ohjaaja(t) JURVELIN, Jouni, MÄKI, Kari		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän aikuiskoulutuskeskus		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä tutkitaan kunnossapidon ammattitutkinnon arvioinnissa käytettävien arviointiasiakirjojen soveltuvuutta näyttötutkintojen arviointiin. Opinnäytetyö on luonteeltaan kehitystyö, jonka tuloksena syntyy arvioinnissa ja arvioijien koulutuksessa käytettävää materiaalia.</p> <p>Kehitystyössä käytettiin apuna haastattelututkimusta. Haastattelun tarkoituksena oli selvittää arviointipöytäkirjojen ja muiden arvioinnissa käytettävien asiakirjojen käytettävyyttä ja toimivuutta arvioinnin apuna.</p> <p>Tutkimukseen haastattelin Metsäliiton ja UPM:n vaneritehtaiden työnantajien ja työntekijöiden edustajia sekä näyttötutkinnon suorittajia. Tutkimuksesta tein yhteenvedon, johon on kerätty keskeisiä tutkimustuloksia.</p> <p>Tutkimus toi esille useita parannusehdotuksia arviointiasiakirjojen jatkokehittelyyn ja myös arviointiin liittyviä ongelmakohtia. Ongelmakohtista esille tuli esimiesten sitoutuminen näyttötutkintoprosessiin, arvioijakoulutuksen vähäisyys sekä työpaikkaohjaajan roolin ymmärtäminen. Oppilaitoksen tulee jatkossa panostaa enemmän tiedotukseen ja koulutukseen näiden ongelmien parantamiseksi.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Näyttötutkinnot, kunnossapito, arviointi		
Muut tiedot		



Author(s) RISSANEN, Olavi	Type of publication Master's Thesis	Date 02.05.2011
	Pages 61	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title TITLE Evaluation of the competence-based examination of the vocational qualification in maintenance.		
Degree Programme Professional Master Degree Programme in Technological Competence Management		
Tutor(s) JURVELIN, Jouni, MÄKI, Kari		
Assigned by Jyväskylä Institute of Adult Education		
Abstract <p>This thesis studies the suitability of the evaluation documents which are used in the evaluation of the competence-based examination of the vocational qualification in maintenance. By nature the thesis/ The thesis is development work as a result of which the material to be used in the evaluation and the evaluators' education is created.</p> <p>An interview study was used as help in the development work. The purpose of the interview was to analyse the usability and functionality of the evaluation records and of other documents used in the evaluation as help and support for the competence-based examination evaluation.</p> <p>The representatives of the employers and employees of the plywood factories of Metsäliitto and UPM and also the participants of the competence-based examination were interviewed. A summary of the study, where central research results were collected, was made.</p> <p>The study brought out several improvement proposals for further development of the evaluation documents and also the problem areas in evaluation. The problem areas emerged were the supervisors' commitment to the competence-based examination process, scarcity of the evaluator education and the understanding of the role of the mentor. In the future the educational institution has to invest more in the information and education to solve these problems.</p>		
Keywords Degree programme, maintenance, evaluation		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

KÄSITTEITÄ	3
1 JOHDANTO	5
2 JYVÄSKYLÄN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ.....	6
3 JYVÄSKYLÄN AIKUISOPISTO.....	7
4 KOMPETENSSIPERUSTAINEN AMMATILLISEN OSAAMISEN ARVIOINTI	8
5 NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄ	13
5.1 Yleistä	13
5.2 Keskeiset periaatteet ja tutkintorakenne	13
5.3 Suomen koulutus- ja tutkintojärjestelmä	14
5.4 Näyttötutkinnot ja näyttötutkintojen jatko-opintokelpoisuus	16
5.6 Näyttötutkintojärjestelmä – toimijat ja tehtävät.....	17
6 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄJÄT	19
7 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄMISSOPIMUKSET	20
8 NÄYTTÖTUTKINNON JÄRJESTÄMISSUUNNITELMA JA SEN MALLI...21	
9 TUTKINTOTOIMIKUNNAT	23
9.1 Yleistä	23
9.2 Toimikausi ja asettaminen	23
9.3 Kunnossapidon tutkintotoimikunta.....	24
10 KUNNOSSAPIDON AMMATTITUTKINTO	25
10.1 Yleistä	25
10.2 Tutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen	27
11 TUTKINTOSUORITUSTEN ARVIOINNIN NYKYTILANKUVAUS	28
11.1 Aineiston keruu.....	28
11.2 Arvioinnin nykytila yleisesti.....	28
11.3 Arviointimateriaali.....	29
11.4 Arvioijien valinta, perehdytys ja valmiudet toimia arvioijina	29
11.5 Organisaation ja johdon motivointi ja sitouttaminen tutkinnon suorittamisen prosessiin.....	31
11.6 Opiskelijan ohjaaminen työpaikalla.....	31

12 ARVIOINTIJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN TÄSSÄ OPINNÄYTETYÖSSÄ.....	33
12.1 Tutkintoilmoitus	34
12.2 Näyttösuunnitelmapöytäkirja.....	34
12.3 Arviointipöytäkirja.....	35
13 LOMAKKEIDEN JA ARVIOINNIN KEHITTÄMINEN TUTKIMUKSELLISESTI	36
14 TUTKIMUKSEN TULOKSET	38
15 ARVIOINTIKOULUTUS	41
16 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	43
LÄHTEET.....	46
LIITTEET.....	49

KÄSITTEITÄ

Taulukko 1. Käsitteitä. (Näyttötutkinto-opas 2007, 64-66)

Ammatillinen aikuiskoulutus	Ammattikirja	Ammattitutkintostipendi
Ammatillisella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan ammattitaidon hankintatavasta riippumattomia, näyttötutkintoina suoritettavia perustutkintoja, ammattitutkintoja erikoisammattitutkintoja samoin kuin niihin valmistavaa koulutusta sekä muuta kuin näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta.	Opetushallituksen hyväksymä ammattikirja, johon tehty merkintä näyttötutkinnosta on todistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta.	Koulutusrahaston myöntämä stipendi näyttötutkintona ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon suorittaneelle.
Amtu	Arvioija	Henkilökohtaistaminen
Opetushallituksen tietokanta, jossa on tietoja tutkintotoimikunnista ja sopimusoppilaitoksista.	Ammattitaidon osoittamista eli näyttöä arvioiva henkilö.	Koulutuksen järjestäjälle asetettu velvoite tarjota aikuisille asiakaslähtöisesti suunniteltua ja toteutettua neuvontaa, ohjausta sekä muita, yhteisesti sovittavia tukimuotoja ja palveluja näyttötutkinnon ja siihen valmistavan koulutuksen hakeutumisessa, tutkinnon suorittamisessa ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisessa (valmistavassa koulutuksessa).
Henkilökohtaistamista koskeva asiakirja	Näyttötutkinnon järjestäjä	Näyttötutkintojen järjestämissopimus
Asiakirjaan dokumentoidaan näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutuminen, tutkinnon suorittaminen ja tarvittava ammattitaidon hankkiminen.	Koulutuksen järjestäjä tai muu yhteisö tai säätiö, joka on tehnyt tutkintotoimikunnan kanssa tiettyä tutkintoa koskevan järjestämissopimuksen.	Tutkintotoimikunnan tekemä sopimus koulutuksen järjestäjän tai muun yhteisön tai säätiön kanssa näyttötutkintojen järjestämisestä.
Näyttötutkinnon osan suorittaja	Näyttötutkinnon suorittaja	Kolmikanta
Henkilö, joka suorittaa tutkinnon yhden tai useampia osia, mutta ei koko tutkintoa.	Asiakirja, jossa määritellään tutkinnon osat, ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit sekä ammattitaidon osoittamistavat sekä mahdollinen osaamisala. Tutkinnon perusteista päättää Opetushallitus.	Näyttötutkintoa suorittava henkilö.

Kolmikanta	Koulutustoimikunta	Kunniakirja
Kolmikantainen edustus näyttötutkintojärjestelmässä tarkoittaa työnantajan, työntekijän ja opettajien edustusta näyttötutkintoprosessin eri vaiheiden toteutuksessa sekä edustusta tutkintotoimikunnissa.	Ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen kehittämisen asiantuntijaelin, jonka opetusministeriö asettaa edistämään koulutuksen ja työelämän vuorovaikutusta.	Näyttötutkinnon järjestäjän Opetushallituksesta tilaama kunniakirja näyttötutkinnon suorittaneelle.
Näyttötutkinnon järjestämissuunnitelma	Näyttötutkinto	Näyttötutkintomestari
Näyttötutkinnon järjestäjän laatima suunnitelma tutkintotilaisuuksien järjestämisestä.	Näyttötutkinto on ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu ammattitaidon hankkimistavasta riippumaton perus-, ammatti- tai erikois-ammattitutkinto. Tutkinnon perusteissa määritellyt ammattitaito osoitetaan näytöin.	Näyttötutkintomestari on suorittanut Opetushallituksen hyväksymän 15 opintoviikon (25 opintopisteen) laajuisen näyttötutkintomestarin koulutusohjelman (aikaisemmin: näyttötutkintojen järjestämisen kehittämiskoulutus) suorittanut henkilö.
Näyttöympäristö	Osaamisala	Todistus tutkinnon osan suorittamisesta
Toimintaympäristö, jossa tutkinnon perusteissa määritellyt ammattitaito osoitetaan.	Näyttötutkintojärjestelmässä oleva opetussuunnitelmaperusteisen ammatillisen perustutkinnon koulutusohjelmaa ja ammatti- sekä erikoisammattitutkinnoissa erikoistumisaluetta vastaava käsite.	Todistus ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon osan tai osien suorittamisesta. Todistuksen antaa tutkintotoimikunta tutkinnon suorittajan sitä pyytäessä.
Tutkintomaksu	Tutkintorakenne	Tutkintosuoritus
Näyttötutkintoon osallistuvalla tutkintoon ilmoittautumisen yhteydessä perittävä tutkintokohtainen maksu. Tutkinnon järjestäjä tilittää tutkintomaksun Opetushallitukselle.	(ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan) Opetusministeriön antama asetus tutkinnoista, jotka voidaan suorittaa näyttötutkintona.	Näyttötutkinnon suorittajan tutkintotilaisuudessa antama osoitus tutkinnon perusteissa vaadittavasta ammattitaidosta.
Tutkintotilaisuus	Tutkintotodistus	Tutkintotoimikunta
Tapahtuma, jossa näyttötutkinnon suorittaja osoittaa tutkinnon perusteissa vaadittavan ammattitaidon	Todistus ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon suorittamisesta. Todistuksen antaa tutkintotoimikunta, kun kaikki tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.	Opetushallituksen asettama, työnantaja, työntekijöitä, opettajia ja ammattiharjoittajia edustava luottamuselin. Tutkintotoimikunnat mm. johtavat tutkintojen järjestämistä ja antavat tutkintotodistukset. (Opetushallitus 2007, 64 – 66)

1 JOHDANTO

Jyväskylä aikuisopisto on järjestänyt kunnossapidon ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutusta ja ollut kehittämässä tutkintojen sisältöjä vuodesta 1999 lähtien. Itse olen toiminut aikuisopiston kunnossapidon ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tutkintovastaavana jo useiden vuosien ajan. Kunnossapidon ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteet ovat muuttumassa ja samaan aikaan on käyty keskustelua näyttötutkintojen arvioinnin yhtenäistämistä. Kunnossapidon tutkintotoimikunnan puheenjohtaja tiedusteli, että olisiko minulla halukkuutta lähteä kehittämään valtakunnallista kunnossapidon ammattitutkinnon arviointijärjestelmää.

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda uusi arviointijärjestelmä kunnossapidon ammattitutkinnon tutkintosuoritusten arviointiin. Arviointijärjestelmä on tarkoitettu ottaa käyttöön kaikkien kunnossapidon ammattitutkintojen parissa toimivien keskuudessa. Kunnossapidon ammattitutkinnon arviointijärjestelmän kehittämisen tarkoituksena on uudistaa näyttötutkintojen arviointipöytäkirjat, arvioijakoulutus sekä muut ohjeet sellaisiksi, että kaikki kunnossapidon tutkintojen piirissä toimivat voisivat jatkossa toimia samalla tavalla näyttötutkintoja arvioimissaan.

Opinnäytetyöni rajasin arviointipöytäkirjojen, -ohjeiden sekä arvioijakoulutusaineiston tekemiseen. Työhöni liittyy myös tutkimustyö, joka käsittää yrityksissä tapahtuvan haastattelututkimuksen arviointiasiakirjojen sekä -ohjeiden käytettävyydestä. Palautteiden pohjalta tehdään arviointiasiakirjoihin korjaukset.

2 JYVÄSKYLÄN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä on keskisuomalaisten kuntien omistama rajat ylittävä sivistyksen, taitamisen ja yrittäjyyden monikulttuurinen oppimisyhteisö ja työelämän kehittäjä. ao on Jyväskylän koulutuskuntayhtymään kuuluvien oppilaitosten yhteinen tunnus. Tunnuksena ao juontaa juurensa oppimiseen ja suomen kielen syntyyn. Ensimmäiset aapiset kulkivat nimellä alkuoppi. Nykyisin sanontaa "a ja o" käytetään suomenkielessä ilmaisuna tärkeästä asiasta tai asian ytimeistä. Kreikkalaisissa aakkosissa a ja o ovat ensimmäinen ja viimeinen kirjain, alfa ja omega, jotka kuvaavat kokonaisuutta, kaarta, alkua ja loppua. Oppilaitosten tunnuksena ao viittaa koko peruskoulun jälkeiseen ikäluokkaan ja elinikäiseen oppimiseen. Se viittaa yksilön arvostukseen ja yksilöllisiin opinpolkuihin: heikoimmista huolehtimiseen, huippujen valmentamiseen. Oppimisyhteisön tunnuksena ao korostaa myös yhteisöllisen oppimisen merkitystä. (www.jao.fi)

Kuntayhtymän oppilaitoksia ja yksiköitä ovat Jyväskylän aikuisopisto, Jyväskylän ammattiopisto, Jämsän ammattiopisto, Jyväskylän lukiokoulutus, Jyväskylän oppisopimuskeskus, kiinteistöliikelaitos ja kuntayhtymän johto. Kuntayhtymään kuuluu myös Ravintola Priimus.

Jyväskylän lukiokoulutus on seitsemän lukion kokonaisuus, johon kuuluu Cygnaeus-lukio, Jyväskylän aikuislukio, Jyväskylän Lyseon lukio, Korpilahden lukio, Sepän lukio, Tikkakosken lukio ja Voionmaan lukio. Lukiokoulutus on ollut osa kuntayhtymää 1.8.2010 lähtien.

Kuntayhtymään kuuluu 22 000 opiskelijaa ja 1 200 työntekijää. Se tarjoaa koulutusta lapsille, nuorille ja aikuisille. Jyväskylässä ao huolehtii koko peruskoulun päättävän ikäluokan ammatillisesta ja yleissivistävästä koulutuksesta. Lisäksi nuori voi etsiä omaa alaansa Ammattistartti-koulutuksessa, suorittaa peruskoulun loppuun tai korottaa arvosanoja. Lapset ja nuoret voivat harrastaa musiikkia ja tanssia taiteen perusopetuksessa. (www.jao.fi)

3 JYVÄSKYLÄN AIKUISOPISTO

Jyväskylän aikuisopisto on 10 000 opiskelijan ja satojen yhteisöjen osaamisen kehittäjä. Aikuisopisto on alueellisesti aktiivinen ja valtakunnallisesti merkittävä toimija, jolla on vuosikymmenien kokemus koulutuksen ja työelämäpalvelujen järjestämisestä. Jyväskylän aikuisopisto on osa Jyväskylän koulutuskuntayhtymää. Jyväskylän aikuisopiston toimintaa johtaa rehtori yhdessä johtoryhmän kanssa. Rehtorin lisäksi johtoryhmään kuuluvat yksiköiden johtajat, talouspäällikkö ja henkilöstön edustaja.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymässä aikuiskoulutusta järjestää pääasiassa Jyväskylän aikuisopisto. Koulutustoiminnassa keskeisintä ovat työelämään perustuvat näyttötutkinnot. Jyväskylän aikuisopisto edistää aikuisten ammatillista osaamista sekä yritysten ja yhteisöjen kehittymisedellytyksiä tarjoamalla aikuisille koulutusta ja mahdollisuuden työn ohella tapahtuvaan jatkuvaan ammattitaidon kehittämiseen.

Koulutusta Jyväskylän aikuisopistossa järjestävät yksiköt ovat Tekniikka ja liikenne sekä Hyvinvointi ja liiketoiminta. Lisäksi on Kehittämispalvelut -yksikkö, jolla on kaksi toiminta-aluetta: yhteiset opinnot ja ohjauspalvelut sekä kehittämis- ja työelämäpalvelut. Aikuisopistolla on toimipisteet Jyväskylän lisäksi Keuruulla, Lievestuoreella, Petäjävedellä ja Viitasaarella.

Aikuiskoulutusta järjestävät myös Jyväskylän ammattiopisto graafisella ja pintakäsittelyalalla sekä Jämsän ammattiopisto Jämsän seudulla. Jämsän ammattiopistossa koulutusta järjestävät yksiköt ovat Palvelut ja hyvinvointi sekä Tekniikka, liikenne ja metsä. (www.jao.fi)

4 KOMPETENSSIPERUSTAINEN AMMATILLISEN OSAAMISEN ARVIOINTI

Kompetenssi eli osaamisperustaisten toimintamallien lähtökohtana ovat kompetenssin ja ammatillisen osaamisen määritelmät. Toimintamallit edellyttävät lisäksi mahdollisuutta todentaa ja osoittaa määrittelyn mukaisen kompetenssin olemassaolo. Kompetenssimäärittelyt ja arviointitoiminta muodostuvatkin toisiaan vastavuoroisesti ohjaaviksi toimintamallin osatekijöiksi.

Arviointi on vahvasti esillä erilaisissa kompetenssiperustaista lähestymistapaa soveltavissa toimintajärjestelmissä. Esimerkiksi Iso-Britannian NCVQ (The National Council for Vocational Qualifications) esitti, että ammattitaidon ilmeisyyden, selvyiden ja läpinäkyvyyden varmistaminen edellyttää ammatillisten tutkintojen perustuvan jokaisen osaamisvaatimuksen huomioivan arvioinnin. Muussa tapauksessa NCVQ:n mukaan menetetään juuri se laatu ja ominaisuus, jonka ammatillisten tutkintojen suunniteltiin tuottavan. Tällä tarkoitetaan takuuta siitä, että tutkinnon haltijat pystyvät vastaamaan, tai ainakin jossain vaiheessa ovat osoittaneet pystyvänsä, kaikkiin kompetenssivaatimusten osatekijöihin. (Wolf 1998.)

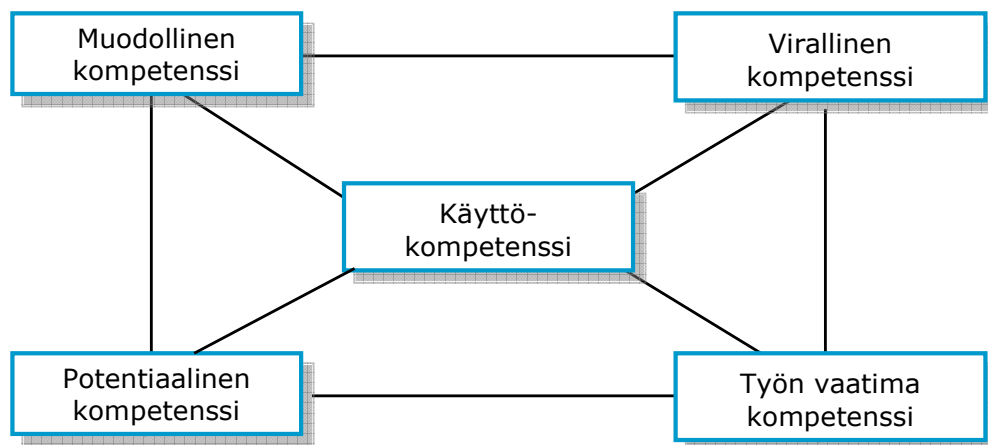
Kompetenssiperustaiset lähestymistavat vaativatkin uudistuksia arviointiin. Arvioinnin tulisi tuottaa informaatioarvoltaan merkityksellisempää, sekä laajalaisemmin vaadittuja ominaisuuksia että tiedollisia ja taidollisia valmiuksia kuvaavaa tietoa. (Virta 1999, 106-107, Kankaanpää 1997, 14.) Kompetenssiperustaisten toimintamallien kiinnostavuus ja suosio perustuvatkin vahvasti lähestymistapojen lupauksiin tuottaa paremmin työelämän tarpeita vastaavaa osaamista.

Arviointijärjestelmien validiteettia koskevat tarkastelut ovat usein jääneet varsin vähäiselle huomiolle. Syynä tähän voi osaltaan olla validiteetin arvioinnin vaikeus. Validiteetin arviointi perustuu vahvasti inhimilliseen arviointiin ja päätelyyn. Validiteetti on jatkuvasti alttiina yksittäistenkin negatiivisten aineistojen kritiikille, mikä voi horjuttaa luottamusta arviointiin ja sitä kautta koko osaamis-

perustaiseen järjestelmään (Crooks & Kane 1996, 265.). Osaamis- ja kompetenssiperustaisten toimintajärjestelmien analyysi vaatii silti arviointitoiminnan syvällistä ja kattavaa tarkastelua.

Erilaisia käsityksiä ammattitaidosta ovat Behavioristinen (perinteinen) näkemys (Ammattitaito ymmärretään yksittäisten tehtävien suorittamisena ja sen osoittaminen perustuu suoritusten havainnointiin), Geneerinen (yleinen) näkemys (Ammattitaidon ajatellaan sisältävän yleisiä ominaisuuksia jättäen huomioimatta kuitenkin kontekstin, jossa niitä sovelletaan) ja Holistinen (kokonaisvaltainen) näkemys (Ammattitaito ymmärretään tietoina, kykyinä, taitoina ja asenteina, jotka ilmenevät tarkoituksenmukaisessa kontekstissa). (Eraut 1994; Gonci 1994)

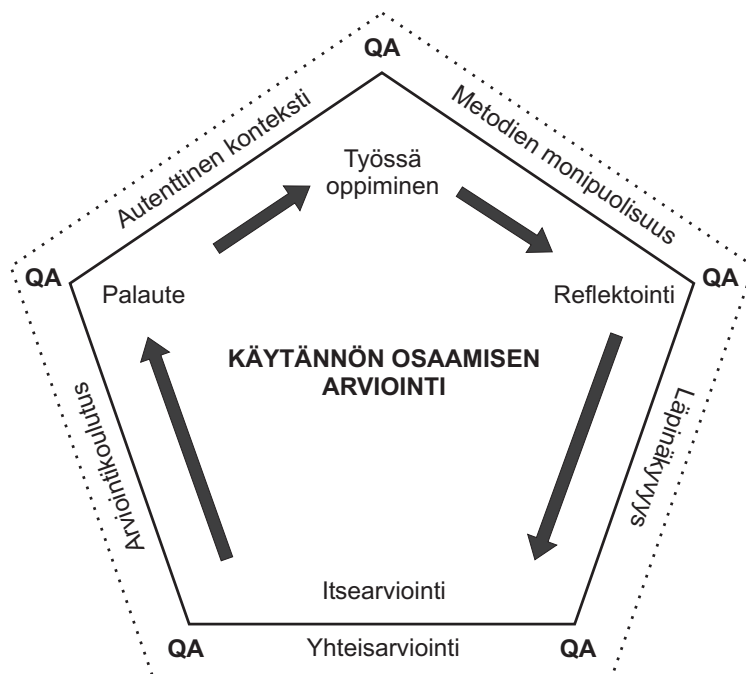
Kolmesta eri osaamisen näkökulmasta (kuvio 1) ensimmäinen näkökulma painottaa osaamista yksilön ominaisuutena. Muodollinen kompetenssi: koulutuksen ja tutkinnon tuoma osaaminen. Potentiaalinen kompetenssi: yksilön potentiaalinen kapasiteetti suoriutua tehtävistä ja toimia erilaisissa tilanteissa Toisen näkökulman mukaan osaaminen määritellään työn vaatimuksina. Virallinen kompetenssi: pätevyys, joka virallisesti vaaditaan tiettyyn työhön. Työn vaatima kompetenssi: työn vaatimukset, joita työ edellyttää. Kolmas näkökulma korostaa yksilön ja työn vuorovaikutusta. Ammatillinen osaaminen liittyy sekä yksilöön että työhön. (Ellström 1998)



Kuvio 1. Osaamisen (kompetenssin) erilaiset merkitykset (Ellström 1998)

Osaaminen (kompetenssi) määritellään eri tavoin eri kontekstissa. Brittiläisessä kirjallisuudessa kompetenssi viittaa yksilön kykyyn suoriutua hänelle määrättyistä tehtävistä. Saksalaisessa kirjallisuudessa käsite ymmärretään laajemmin. Se sisältää tiedot ja taidot sekä ammatillisen identiteetin. Skandinaavisessa ja australialaisessa kirjallisuudessa kompetenssi sisältää tiedot ja taidot sekä asenteet ja taipumukset. Näin määriteltynä kompetenssi -käsite on lähellä asiantuntijuus -käsitettä.

Kompetenssiperustaisen arvioinnin kriteerit ovat seuraavat (kuvio 2): Arvioinnin tulisi tapahtua yhdessä tai useammassa autenttisessa ympäristössä. Tieto, taidot ja asenteet pitäisi integroida arviointikäytäntöihin. Arviointi tulisi tapahtua ennen oppimisprosessia, sen aikana ja sen jälkeen. Arviointi pitäisi integroida oppimisprosessiin. Oppijan tulisi kantaa yhä enemmän vastuuta arvioinnista. Arvioinnin moniulotteisuus (arviointimenetelmät, useampi arvioitsija jne.) on tärkeä lisäelementti reliabiliteetin ja validiteetin parantamiseksi. Arvioinnin tulisi kannustaa kompetenssien (ammattitaidon) kehittymistä. (Biemans, van den Elsen, Wesselink & Mulder, 2006)



Kuvio 2. Käytännön osaamisen arvioinnin oppimista ja laatua edistävät hyvät käytännöt (Stenström & Laine 2006)

Käytännön osaamisen arvioinnin laadun varmistamistekijät ovat seuraavat:
(Marja-Leena Stenström 2010)

- Autenttinen konteksti
 - Yhteistyö työelämän kanssa
 - Työelämän palaute
- Menetelmien moninaisuus
 - Erilaiset arviointimenetelmät
 - Pätevien ja luotettavien välineiden ja menetelmien kehittäminen
- Arvioinnin läpinäkyvyys
 - Arvioinnin dokumentointi
 - Etukäteen määritellyt arvioinnin tavoitteet ja kriteerit
- Yhteisarviointi
 - Arviointikeskustelu/reflektiivinen keskustelu
 - Kolmikantaperiaate (erilaiset näkökannat huomioon)
- Arvioitsijoiden ammattilaisuus
 - Arvioitsijoiden koulutus
 - Arvioitsijoiden ammattitaitovaatimukset
 - Arvioitsijoiden reflektiivisyys

Riippumatta siitä, mikä tai mitkä arviointimenetelmät kulloinkin valitaan, tärkeimmiksi arvioinnin laatuksiteereiksi määritellään yleisesti mm. seuraavat kriteerit: (Marja-Leena Stenström 2010)

- validiteetti
- luotettavuus
- objektiivisuus
- läpinäkyvyys
- tasapuolisuus ja
- oikeudenmukaisuus.

Vaihtoehtoista (autenttista, suoritusperusteista tai kompetenssiperusteista) arviointia kannattaa kehittää yhtenä osaamisen arviointimenetelmänä. Arviointitutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että kompetenssiperustainen arviointi on parempi toteuttaa autenttisisessa kontekstissa kuin luokkahuoneessa kirjallisin kokein (Wolf 1995). Suuri haaste on kehittää käytännön osaamisen arvioinnin metodologiaa, joka pystyy tavoittamaan kontekstispesifin ja hiljaisen tiedon (Björnvåld 2001).

5 NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄ

5.1 Yleistä

Näyttötutkintojärjestelmän alun antoi vuonna 1994 säädetty ammattitutkintolaki (L 306/1994) ja sitä täydentävä asetus (A 308/1994). Ammattitutkintolaki kumottiin vuonna 1998 ja sen korvasi laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (L 631/1998) sekä täydentävä asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (A 812/1998). (Näyttötutkinto-opas 2007, 12)

Näyttötutkintojärjestä perustuu lakiin ja asetukseen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (L 631/1998 ja A 812/1998) ja ne tulivat voimaan vuoden 1999 alusta. Näyttötutkintojärjestelmää ohjaavia säädöksiä muutettiin vuoden 2005 aikana. Laki ja asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja asetuksen muuttamisesta astuivat voimaan 1.1.2006. Tehdyillä muutoksilla pyrittiin ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämiseen. (Näyttötutkinto-opas 2007, 12)

5.2 Keskeiset periaatteet ja tutkintorakenne

Näyttötutkintojärjestelmässä tunnistetaan ja tunnustetaan eri tavoilla hankittu osaaminen. Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla näyttötutkinnon perusteissa määritelty ammattitaito. Järjestelmän keskeiset periaatteet ovat:

1. Kolmikantayhteistyö: työnantajatahojen, työntekijätahojen ja opetusalan tiivis yhteistyö tutkintorakenteesta päätettäessä, tutkintojen perusteita laadittaessa sekä näyttötutkintoja suunniteltaessa, järjestettäessä ja arvioitaessa.
2. Tutkintojen riippumattomuus ammattitaidon hankkimistavasta.
3. Tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen osoittamalla ammattitaito tutkintotilaisuuksissa.
4. Henkilökohtaistaminen.

Tutkintorakenteesta päättää opetusministeriö. Näyttötutkintojen tutkintonimikkeet on suojattu siten kuin ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (L 630/1998, 45 §) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (L 631/1998, 12 §) säädetään. Tutkintonimikkeiden tulee olla lainsäädännön mukaiset. Tutkinnoista ei saa käyttää muita nimikkeitä. Vuoden 2007 alussa tutkintorakenteessa oli yhteensä 360 ammatillista tutkintoa, joista ammatillisia perustutkintoja oli 53, ammattitutkintoja 185 ja erikoisammattitutkintoja 122. (Näyttötutkinto-opas 2007, 14)

5.3 Suomen koulutus- ja tutkintojärjestelmä

Peruskoulu jakautuu kuusivuotiseen ala-asteeseen ja kolmevuotiseen yläasteeseen (kuvio 3). Epävirallisesti jakoa peruskoulun luokkiin 1-6 ja 7-9 kutsutaan ala- ja yläkouluiksi.

Suomen toisen asteen tai keskiasteen koulutuksella käsitetään lukiot ja ammatilliset oppilaitokset (kuvio 3). Ammatillisten tutkintojen tavoitteena on kouluttaa työelämäään ammatillisen osaamisen taitavia työntekijöitä. Ammatillisen perustutkinnon ohessa voi myös suorittaa lukiotutkinnon, jolloin tutkintoa kutsutaan kaksoistutkinnoksi tai kansankielellä ammattilukioksi. Lukiokoulutus on yleissivistävää ja valmistaa ylioppilastutkintoon.

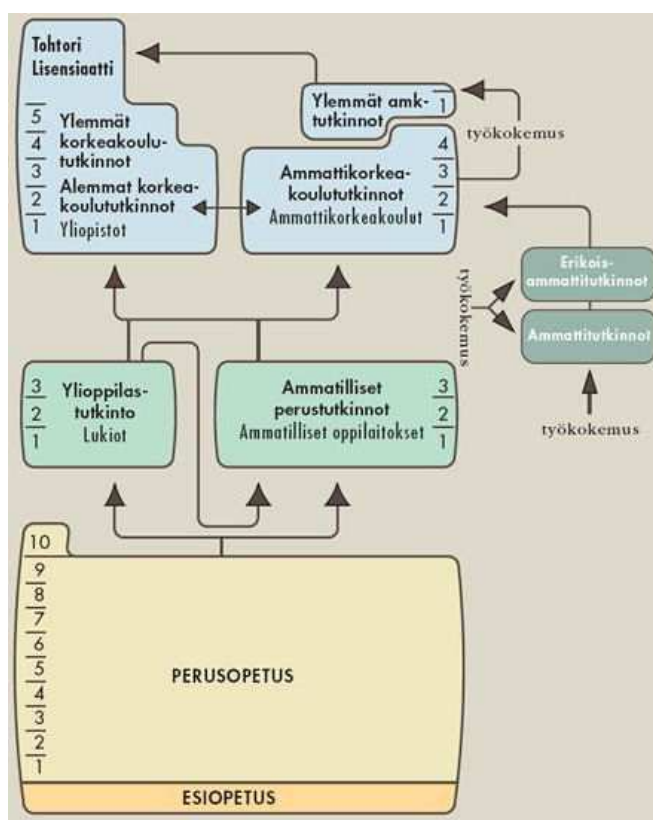
Ammattitutkinnossa (kuvio 3) osoitetaan tietyn alan ammattityöntekijän taitojen hallinta. Tyypillinen tutkintonimike on alalla käytettävä ammattimiehen titteli, esimerkiksi sähköasentaja tai veneenrakentaja. Tutkinto suoritetaan aina näyttötutkintona, jossa ammattitaito osoitetaan näytöin. Arviointi tehdään asteikolla hyväksytty tai hylätty.

Erikoisammattitutkinnossa (kuvio 3) osoitetaan puolestaan alan vaativimpien työtehtävien hallinta. Tämä tehdään aina näyttötutkintona. Tutkintonimike on yleensä muotoa, joka tuo esille työntekijän hyvän ammattitaidon, esimerkiksi

sähköyliasentaja tai venemestari. Usein erikoisammattitutkintojen tarkoituksena on pätevöittää henkilö työnjohtotehtäviin. Tällöin erikoisammattitutkinnoilla pyritään korvaamaan vanhat opistoasteen tutkinnot.

Korkea-asteen koulutusta annetaan ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa (kuvio 3). Ammattikorkeakoulut ovat keskittyneempiä palvelemaan elinkeinoelämän tarpeita, kun taas yliopistot ovat tutkimuksellisempia. Tosin myös ammattikorkeakouluissa tehdään nykyään tutkimusta ja yliopistoihin kuuluu monia ammatillisia, ei-tutkimuksellisia opintosuuntia. Suomessa on 20 yliopistoa ja 30 ammattikorkeakoulua.

Ammattikorkeakoulututkinto on ensimmäinen tutkinto ammattikorkeakouluissa ja alempi korkeakoulututkinto puolestaan yliopistoissa (kuvio 3). Niiden suorittaminen kestää yleensä 3–5 vuotta. Toisen syklin opintoja ovat ylempi ammattikorkeakoulututkinto ja ylempi korkeakoulututkinto. Kolmas sykli on lisensiaatti- ja tohtorikoulutus, joihin voi hakea vain ylemmällä korkeakoulututkinnolla.



Kuvio 3. Suomen koulutus- ja tutkintojärjestelmä (www.oph.fi)

5.4 Näyttötutkinnot ja näyttötutkintojen jatko-opintokelpoisuus

Ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan ammattitaidon saavuttamisen edellyttämät tiedot ja taidot. Perustutkintojen nimellislaajuus on 120 opintoviikkoa. Samat perustutkinnot voi suorittaa myös opetussuunnitelmaperusteisena kolmivuotisena ammatillisena peruskoulutuksena.

Ammattitutkinnossa osoitetaan alan ammattityöntekijältä edellytettävä ammattitaito. Ammattitutkinnoissa ammattitaitovaatimukset on määritelty tasollisesti siten, että henkilö, jolla on alan peruskoulutus tai sitä vastaavat tiedot ja lisäksi täydentäviä sekä syventäviä opintoja ja noin kolmen vuoden työkokemus, pysyy todennäköisesti suoriutumaan ko. ammattitutkinnosta.

Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan alan vaativimpien työtehtävien hallinta. Erikoisammattitutkinnoissa ammattitaitovaatimukset on määritelty tasollisesti siten, että henkilö, jolla on alan peruskoulutus tai sitä vastaavat tiedot ja lisäksi täydentäviä sekä syventäviä opintoja ja noin viiden vuoden työkokemus, pysyy todennäköisesti suoriutumaan ko. erikoisammattitutkinnosta. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuutta ei ole määritelty opintoviikkoina. (Näyttötutkinto-opas 2007, 15)

Näyttötutkintona suoritettu ammatillinen perustutkinto, jonka laajuus on 120 ov, antaa yleisen kelpoisuuden ammattikorkeakouluopintoihin. Ammatillinen perustutkinto, jonka laajuus on alle 120 ov, antaa kelpoisuuden vastaavan alan ammattikorkeakouluopintoihin. (Näyttötutkinto-opas 2007, 15)

Ammattitutkinto antaa kelpoisuuden vastaavan alan ammattikorkeakouluopintoihin. Tutkinto yhdistettynä alle 120 ov:n perustutkintoon tai kolmen vuoden työkokemus tutkinnon suorittamisen jälkeen vastaavalla alalla antaa yleisen kelpoisuuden ammattikorkeakouluopintoihin (A 355 / 2003, Näyttötutkinto-opas 2007, 15). Erikoisammattitutkinto ei yksin anna jatko-opintokelpoisuutta, mutta yhdistettynä ammattitutkintoon tai alle 120 ov:n perustutkintoon se an-

taa yleisen kelpoisuuden ammattikorkeakouluopintoihin (A 355 / 2003, Näyttötutkinto-opas 2007,16)

5.6 Näyttötutkintojärjestelmä – toimijat ja tehtävät

Taulukossa 2 on esitetty näyttötutkintojärjestelmä – toimijat ja tehtävät

Taulukko 2. Näyttötutkintojärjestelmä – toimijat ja tehtävät. (Näyttötutkinto-opas 2007, 17-18)

Opetusministeriö	Opetushallitus	Työelämän edustajat, työmarkkinajärjestöt	Koulutustoimikunnat
Valmistelee ja antaa näyttötutkintotoimintaa koskevia säädöksiä	Ohjaa tutkintorakenteiden valmistelua, kokoaa ja käsittelee esitykset, päättää OPM:lle tehtävästä esityksestä	Tekevät aloitteita näyttötutkintojärjestelmän kehittämiseksi	Antavat lausunnot tutkintorakente-esityksistä
Päättää tutkintorakenteesta	Vastaa näyttötutkinnon perusteiden laatimisesta ja päättää niistä	Osallistuu näyttötutkintojen perusteiden laatimiseen	Käsittelevät tutkintojen perusteet
Päättää tutkintomaksusta	Päättää tutkintotoimikuntien toimiala- ja aluejaosta	Suunnittelevat, järjestävät ja arvioivat tutkintosuoritukset yhteistyössä näyttötutkinnon järjestäjien kanssa	
	Asettaa tutkintotoimikunnat	Toimivat tutkintotoimikuntien jäseninä ja pysyvinä asiantuntijoina	
	Huolehtii tutkintotoimikuntien maksuliikenteestä, kirjanpidosta ja arkistoinnista	Toimivat koulutustoimikuntien jäseninä	
	Avustaa tutkintotoimikuntia tutkintojen järjestämisedellytysten arvioinnissa		
	Ohjaa, kouluttaa ja konsultoi tutkintotoimikuntia ja tutkintojen järjestäjiä		
	Määrää näyttötutkintojen ja näyttötutkintoihin valmistavan koulutuksen todistuksista ja niihin kirjoitettavista tiedoista		
	Antaa tarvittaessa tutkintomaksujen tilittämistä koskevia määräyksiä		
	Voi antaa tutkintotoimikunnille näyttötutkinnon käytännön järjestelyjä koskevia tarkentavia määräyksiä		
	Voi antaa henkilökohtaistamista koskevia tarkempia määräyksiä		

Tutkintotoimikunnat	Näyttötutkinnon järjestäjät	Näyttötutkintomestarikoulutusta järjestävät ammatilliset opettajakorkeakoulut kehittämissopimuksen	
Toimivat näyttötutkintojärjestelmän ja tutkintojen perusteiden kehittämiseksi	Laativat järjestämissopimushakemukset liitteineen	Kouluttavat näyttötutkintomestarit	
Solmivat näyttötutkintojen järjestämissopimukset	Huolehtivat tarvittaessa näyttötutkintojen järjestämisedellytysten arvion hakemisesta OPH:ita		
Vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvomisesta	Suunnittelevat tutkintotilaisuuden yhteistyössä työelämän edustajien kanssa		
Päyttävät hyväksytyistä ja hylätyistä tutkintosuorituksista ja perustutkintojen arvosanoista	Vastaavat näyttötutkintojen ja niiden valmistavan koulutuksen tiedottamisesta		
Päyttävät näyttötutkinnon ja sen osan suoritusten arvioinnin oikaisemisesta	Huolehtivat henkilökohtaistamisesta		
Antavat ja osaltaan allekirjoittavat tutkintotodistukset	Vastaavat asiantuntevien arvioijien hankkimisesta, kouluttamisesta ja tehtävään perehdyttämisestä		
Allekirjoittavat osaltaan kunniakirjat	Järjestävät tutkintotilaisuuden ja arvioivat tutkintosuoritukset yhteistyössä työelämän edustajien kanssa		
Huolehtivat tutkintotoimikunnan asiakirjojen arkistoinnista	Laativat ja osaltaan allekirjoittavat tutkintotodistukset		
	Hankkivat ja allekirjoittavat ammattikirjat tarvittaessa		
	Tilaavat ja allekirjoittavat osaltaan kunniakirjat tarvittaessa		
	Vastaavat arviointiin liittyvän aineiston dokumentoinnista ja arkistoinnista		
	Vastaavat tilastoinnista		

6 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄJÄT

Näyttötutkintoja voivat järjestää sellaiset ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja tarvittavan asiantuntemuksen omaavat yhteisöt tai säätiöt, joiden kanssa tutkintotoimikunta on tehnyt näyttötutkintojen järjestämissopimuksen. Näyttötutkinnonjärjestäjät sitoutuvat järjestämissopimuksessa järjestämään mahdollisuuksia suorittaa näyttötutkinto myös ilman niihin valmistavaa koulutusta. Menestyksekkäs näyttötutkintojen järjestäminen edellyttää yhteistyötä alueellisesti eri toimijoiden kanssa. (Näyttötutkinto-opas 2007, 22)

Näyttötutkinnon perusteissa on määritelty ammattitaito työelämässä tarvittavina osaamisvaatimuksina. Näyttötutkinnon perusteet laaditaan Opetushallituksen ohjaamana työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan (kolmikanta) yhteistyönä.

Tutkinnon järjestäjällä on oltava selkeä näkemys siitä, mitkä ovat oman organisaation vahvuudet ja minkä tutkintojen osalta toimintaa halutaan kehittää. Tutkinnon järjestäjä hoitaa niiden tutkintojen näyttöjärjestelyt, joista sillä on järjestämissopimukset tutkintotoimikuntien kanssa. Näyttöjen järjestäminen kaikkine suunnittelu- ja toteutusvaiheineen tehdään kumppanuusyhteistyössä työnantaja- ja työntekijäosapuolten kesken siten, että molemmat osapuolet ovat kaikissa vaiheissa aidosti mukana laatimassa ja kehittämässä näyttösuunnitelmia sekä toteuttamassa näyttöjä. Verkottuminen ja yhteistyö muiden tutkinnon järjestäjien kanssa on suotavaa.

7 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄMISSOPIMUKSET

Näyttötutkintojen järjestämissopimukset liitteineen ovat osapuolia oikeudellisesti sitovia asiakirjoja, joissa sopijapuolina ovat tutkinnon järjestäjä ja tutkintotoimikunta. Järjestämissopimuksissa tulee sopia ainakin seuraavista asioista (A 812 / 1998, 5§, Näyttötutkinto-opas 2007, 28 - 29):

- tutkinnoista, joita sopimus koskee
- tutkintokieltä
- tutkintotilaisuuksien järjestelyistä
- tutkintosuoritusten arvioijista
- mahdollisuudesta suorittaa näyttötutkinto ilman siihen valmistavaa koulutusta
- ilman valmistavaa koulutusta järjestettäviin tutkintotilaisuuksiin osallistuvilta perittävistä maksuista
- tutkintojen suorittamista ja tutkintotilaisuuksista osallistumisesta aiheutuvia kustannuksia koskevan tiedotuksen ja neuvonnan järjestämisestä
- menettelystä sopimusta koskevien erimielisyyksien ratkaisemiseksi
- sopimuksen voimassaolosta sekä sen purkamisesta ja irtisanomisesta.

Opetushallitus on antanut ohjeen tutkintotoimikunnan ja näyttötutkinnon järjestäjän välisestä sopimuksesta näyttötutkintojen järjestämiseksi (OPH 2 / 440 / 2006).

8 NÄYTTÖTUTKINNON JÄRJESTÄMISSUUNNITELMA JA SEN MALLI

Näyttötutkinnon järjestäjä kuvaa tutkintotilaisuuksien järjestelyt näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa, joka sisältyy tutkintotoimikunnalle toimitettavaan näyttötutkintojen järjestämissopimusasiakirjaan. Tätä on ohjeistettu Opetushallituksen Näyttötutkintojen järjestämissopimukset – ohjeissa.

Näyttötutkintojen järjestämissuunnitelman tulee sisältää kaikki ne näyttötutkinnon osat, joihin hakija aikoo järjestää tutkintotilaisuuksia. Suunnitelmassa selvitetään kattavasti näyttötutkinnon järjestäjän taustatiedot, näyttötutkintoon hakeutumisen ja näyttötutkinnon suorittamisen, henkilökohtaistamisen, tutkintotilaisuuksien sisältö, näyttöympäristö sekä tutkintosuoritusten arviointi. (Näyttötutkinto-opas 2007, 30 - 31)

Esiteltävät taustatiedot ovat:

1. Näyttötutkinnon järjestäjä ja yhteystiedot
2. Näyttötutkinto tai tutkinnon osat, joihin järjestämissuunnitelma on laadittu
3. Tutkintokieli
4. Näyttötutkinnon vastuhenkilö, yhteystiedot ja mahdollinen näyttötutkintomestaripätevyys
5. Näyttötutkinnon järjestäjän kokemus alalta
6. Arvio vuosittaisista suorittajamääristä
7. Tiedotus ja markkinointi tutkintotilaisuuksien tarjonta
8. Yhteistyö elinkeino- ja muun työelämän kanssa
9. Ohjauksen resurssit
10. Perittävät maksut

Kyseisen näyttötutkinnon henkilökohtaistaminen tapahtuu seuraavasti:

1. Näyttötutkintoon hakeutumisen henkilökohtaistaminen
2. Näyttötutkintoon suorittamisen henkilökohtaistaminen
3. Näyttötutkinnon perusteet tutkintotilaisuuksien suunnittelun lähtökohtana
4. Arvioijien valinta ja arviointiosaamisen ylläpito
5. Tutkintosuoritusten arviointi
6. Arviointiesityksen tekeminen ja dokumentointi
7. Arvioinnista, oikaisumenettelystä, tutkintosuoritusten uusinnasta ja arviointipäätöksestä tiedottaminen

Näyttötutkintojen arvioinnissa käytettävät lomake- ja / tai asiakirjamallit tulee toimittaa järjestysuunnitelman mukana tutkintotoimikunnille. (Näyttötutkinto-opas 2007, 35)

9 TUTKINTOTOIMIKUNNAT

9.1 Yleistä

Tutkintotoimikunnat ovat lakisääteisiä luottamushenkilöelimiä, jotka asetetaan hoitamaan julkista tehtävää. Tutkintotoimikuntien jäsenet toimivat tehtävässään oman toimensa ohella. Tutkintotoimikuntien jäsenet toimivat virkavastuulla. Toimikuntien tehtävää, toimivaltaa ja vastuuta määrittelevät näyttötutkintolainsäädännön (L 631 / 1998 ja A 812 / 1998) lisäksi säännökset hallintoasioiden käsittelystä ja hallinnon julkisuudesta. Tältä osin keskeisimmät säännökset sisältyvät hallintolakiin (L 434 / 2003) ja lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta (L 621 / 1999). Tutkintotoimikunnan keskeisenä työn perustana ovat Opetushallituksen määräykset tutkintotoimikunnan toimialaan kuuluvien näyttötutkintojen perusteista. (Näyttötutkinto-opas 2007, 44)

9.2 Toimikausi ja asettaminen

Opetushallitus päättää tutkintotoimikuntien toimialoista ja – alueista ja asettaa tutkintotoimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tutkintotoimikunnan toimialana on joko yksi tai yleensä useita näyttötutkintoja. Toimialue on joko valtakunnallinen tai tietty maantieteellinen alue kuten lääni. Tutkintotoimikuntiin nimetään kuhunkin enintään yhdeksän jäsentä. Tutkintotoimikuntien jäsenten tulee edustaa työnantajia, työntekijöitä, opettajia ja, jos itsenäinen ammatinharjoittaminen on alalla laajuudeltaan merkittävää, itsenäisiä ammatinharjoittajia. Tutkintotoimikuntaan voidaan tarvittaessa nimittää ulkopuolisia pysyviä asiantuntijoita. Työnantajien ja työntekijän edustajien tulee olla yhtä monta. Kaksikielisten tutkintotoimikuntien tulee olla kielellisesti riittävän edustavia. Tutkintotoimikuntia asetettaessa Opetushallituksen tulee ottaa huomioon naisten ja miesten tasa-arvosta annettu laki, joka edellyttää, että toimikunnan jäsenistössä tulee olla vähintään 40 prosenttia kumpaakin sukupuolta (L 609 / 1986, Näyttötutkinto-opas 2007, 45).

9.3 Kunnossapidon tutkintotoimikunta

Kunnossapidon uusi tutkintotoimikunta on nimetty 01.08.2010 – 31.07.2013 väliseksi ajaksi. Tutkintotoimikunta on valtakunnallinen, jäseniä tutkintotoimikunnassa on kaikkiaan seitsemän: puheenjohtaja, sihteeri ja viisi jäsentä. Tutkintotoimikunnan jäsenet koostuvat opettajien, työnantajien, työntekijöiden sekä itsenäisestä ammatinharjoittajien edustajasta.

10 KUNNOSSAPIDON AMMATTITUTKINTO

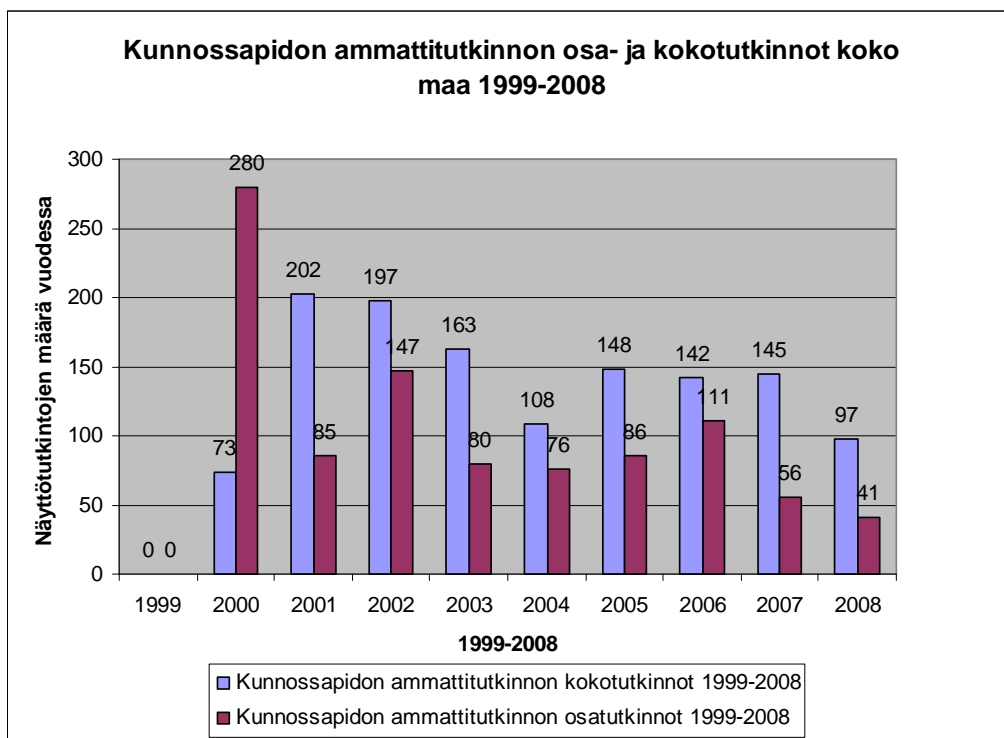
10.1 Yleistä

Kunnossapidon ammattitutkinnon ensimmäiset tutkinnonperusteet tulivat voimaan vuonna 1998. Seuraavan kerran perusteisiin tehtiin muutoksia vuonna 2003. Näihin tehtiin muutoksia jo seuraavana vuonna eli 2004. Seuraavat tutkinnonperusteet tehtiin vuonna 2007. Vuonna 2007 tehdyt tutkinnonperusteet olivat voimassa vuoden 2010 loppuun asti. Uudet tutkinnonperusteet tulivat voimaan vuoden 2011 alusta.

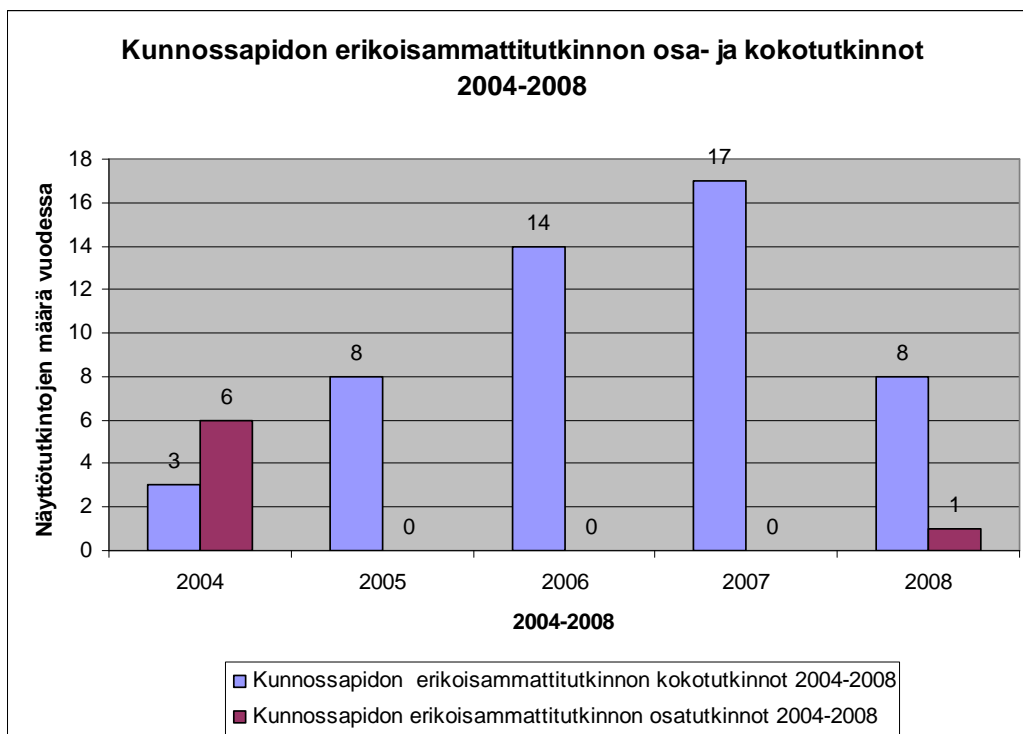
Kunnossapidon erikoisammattitutkinnon ensimmäiset tutkinnonperusteet tulivat voimaan vuonna 2004. Seuraavat tutkinnonperusteet tehtiin vuonna 2007. Vuonna 2007 tehdyt tutkinnonperusteet ovat voimassa vuoden 2010 loppuun asti ja korvataan vuoden 2011 alusta uusilla tutkinnonperusteilla.

Tällä hetkellä kunnossapidon ammatti- ja erikoisammattitutkinto järjestämissopimuksia on voimassa 36 kpl: 18 kpl koskien kunnossapidon ammattitutkintoa ja 18 kpl koskien kunnossapidon erikoisammattitutkintoa, Jyväskylä aikuisopistossa on ollut kunnossapidon ammattitutkinnon järjestämissopimus vuodesta 1999 lähtien ja kunnossapidon erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus vuodesta 2004 lähtien.

Kunnossapidon ammattitutkintojen kokotutkintoja on suoritettu valtakunnallisesti vuosien 1999 - 2008 aikana yhteensä 1275 kpl ja osatutkintoja on suoritettu 962 kpl (kuvio 4). Erikoisammattitutkintojen kokotutkintoja on suoritettu vuosien 2004 - 2008 aikana 50 kpl ja osatutkintoja 7 kpl (kuvio 5).



Kuvio 4. Suomessa suoritettujen kunnossapidon ammattitutkinnon osa- ja kokotutkinnot vuosina 1999 - 2008 (www oph.fi)



Kuvio 5. Suomessa suoritettujen kunnossapidon erikoisammattitutkinnon osa- ja kokotutkinnot vuosina 2004 - 2008 (www oph.fi)

10.2 Tutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen

Tutkintotodistuksen saamiseksi on suoritettava kolme ns. ”pakollista” eli yhteistä osaa ja neljä valinnaista osaa. Neljä valinnaista voi muodostua kahdesta ns. laajasta osasta, yhdestä laajasta osasta ja kahdesta laajuudeltaan ”normaalista” osasta tai neljästä laajuudeltaan ”normaalista” osasta.

Tutkintotodistuksen saamiseksi on suoritettava seuraavat pakolliset osat:

- Kunnossapidon toiminnot
- Kunnossapidon tiedonhallinta
- Työturvallisuus

sekä neljä osaa seuraavista [tähdellä (*) -merkitty vastaa kahta osaa]:

- Sähkö- ja automaatiokunnossapidon perustyöt
- Automaatiokunnossapito
- Sähkökunnossapito*
- Sähkökoneiden käämintä
- Hydrauliiikan kunnossapito
- Pneumatiikan kunnossapito
- Proportionaali- ja servotekniikan kunnossapito
- Korjaushitsaus ja osien valmistus*
- Prosessilaitteiden kunnossapito
- Laakerointien ja tehonsiirron kunnossapito*
- Voiteluhuolto
- Kunnonvalvonnan mittaukset.

Yhden valinnaisen osan voi korvata alalla tarvittavaa ammattiosaamista laajentavalla jonkun muun ammattitutkinnon tai jonkun erikoisammattitutkinnon osalla. Tämä ei kuitenkaan saa olla tutkinnon osa, joka mittaa perustaitoja tai kohdentuu jo valitulle alueelle.

11 TUTKINTOSUORITUSTEN ARVIOINNIN NYKYTILANKUVAUS

11.1 Aineiston keruu

Tutkintosuoritusten arvioinnin nykytilakuvaus perustuu noin kymmenen vuoden aikana käydyistä keskusteluista, haastatteluista ja palautteista. Tietoa olen kerännyt työantajan ja työtekijöiden edustajilta haastatteluilla ja palautteilla. Olen käynyt keskusteluja arvioinnin ongelmista ja tilasta eri alojen opettajien kanssa. Nämä keskustelut ovat vahvistaneet käsitystä arvioinnin nykytilasta.

Kunnossapidon tutkintotoimikunta järjestää valtakunnallisia tutkintopäiviä joissa tavataan kunnossapidon tutkintojen parissa toimivia. Heidän kanssa käydyt keskustelut ovat tuoneet hyvän kuvan kunnossapidon ammattitutkintojen arvioinnin tämän hetkisestä tilasta. Lisäksi tutkintotoimikunta kertoo omia näkemyksensä tutkintojen tilasta. Tutkintovastaavana olen päässyt keskustelemaan kunnossapidon tutkintotoimikunnan puheenjohtajan kanssa tutkintojen ja niiden arvioinnin tilasta. Näihin tietoihin perustuen olen tehnyt seuraavan tutkintosuoritusten arvioinnin nykytilankuvauksen.

11.2 Arvioinnin nykytila yleisesti

Tutkintosuoritusten arvioinnin tämän hetkinen tilanne on kirjava. Yhdenmu-
kaisten arviointitapojen ja käytettyjen arviointimateriaalien puute on johtanut siihen, ettei näyttötutkintojen arviointi ole joka puolella suomea samanlaista.

Toinen yhtä tärkeä asia kuin tutkintojen arviointi on tutkinnon arvioijien valinta ja koulutus. Arvioijien valinnassa ja koulutuksessa tulisi noudattaa asetusta ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (A 812 / 1998, 5 §) missä ohjeistaan, että järjestämissopimuksessa on sovittava tutkintosuorituksia arvioivista henkilöis-

tä ja toimenpiteistä, joilla heidän tähän tehtävään liittyvää ammattitaitoaan pidetään yllä ja kehitetään.

Tutkintojen arvioijakoulutusta järjestävät eri oppilaitokset ja oppisopimuskeskukset. Tutkintojen arvioijakoulutuksien ongelmana on se, ettei kaikki tutkintoja arvioivat henkilöt pysty niihin osallistumaan. Pahimmassa tapauksessa arvioija ei edes ehdi tutkintotilaisuuden yhteyteen järjestettyyn perehdytykseen. Tästä johtuen arvioija ei ole tarkalleen selvillä, mitä arvioijalta odotetaan. Tämä on valitettavan yleinen ongelma varsinkin työntekijän edustajien kohdalla.

Kolmas asia mitä nykytilakuvauksessa olen pohtinut on se, kuinka organisaatio ja esimiehet saadaan sitoutumaan näyttötutkintoprosessiin. Tämä ongelma näkyy aikataulujen venymisinä ja tutkintotilaisuuksien puutteellisina järjestelyinä ja pahimmassa tapauksena opiskelun keskeytymisenä.

11.3 Arviointimateriaali

Nykyään kunnossapidon ammattitutkinnon näyttötutkintojen arviointi ja dokumentointi tapahtuu pääsääntöisesti oppilaitosten itse tekemillä arviointiasiakirjoilla. Tässä on se ongelma, että jokainen näkee arvioinnin kohteet ja ydintaidot hieman eri tavalla ja painottaa arvioinnissa erilaisiin asioihin. Tästä johtuen arviointi ei ole samanlaista. Arvioinnin kohteiden tulisi olla sellaisia, että niissä kiinnitetään huomiota samoihin ydintaitoihin esimerkiksi tiedon hallinta, työmenetelmien, työvälineiden, materiaalien ja työprosessin hallinta.

11.4 Arvioijien valinta, perehdytys ja valmiudet toimia arvioijina

Tutkintotilaisuudessa osaamista arvioivat työnantajan, työntekijän ja oppilaitoksen edustajat. Työelämässä toimivien omat työtehtävät asettuvat tärkeysjärjestyksessä ensimmäisiksi. Kuitenkin heiltä edellytetään arviointiin liittyvien periaatteiden tuntemista. Työelämän edustaja on paras työelämänosaamisen asiantuntija. Oppilaitoksen edustajalle arviointi on hänen varsinaista työtään ja ammattitaidon päivittäminen on yleensä ongelmatonta.

Usein arvioijien valintaan ja perehdyttämiseen käytetään liian vähän aikaa. Arvioijien perehdytys on kuitenkin tärkeä osa arviointia. Opetushallituksen laatimissa ohjeissa on kerrottu, että näyttötutkinnon järjestäjä sitoutuu näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa perehdyttämään arvioijat tehtäväänsä (Opetushallitus 2007, 26). Tämän lisäksi arvioijat tulisi perehdyttää etukäteen kuhunkin yksittäiseen näyttötilanteeseen.

Usein työntekijä-arvioija on näyttötutkinnon suorittajan kollega, ja työnantaja-arvioija puolestaan tutkinnon suorittajan esimies tai vastaavassa asemassa oleva. Nämä asetelmat ovat ongelmallisia, koska näyttötutkinto-oppaassa todetaan että arvioijia valittaessa tulee harkita myös jääviyskysymyksiä. Jääviys voi tulla kyseeseen muun muassa työpaikkaohjaajien osalta sekä silloin, kun opettaja on keskeisesti ollut antamassa valmistavaa koulutusta. Arvioija ei myöskään voi olla samasta valmistavan koulutuksen ryhmästä, jossa tutkinnon suorittaja itse on. Arvioijilla tulee olla hyvä ammattitaito ko. alalta. Vähintään yhden tulee olla näyttötutkintomestari. (Näyttötutkinto-opas 2007, 50)

Rajalliset aikaresurssit osoittautuvat usein ongelmaksi arvioijana toimivalle. Arviointitehtävät hoidetaan oman työn ohessa, eikä arvioija yleensä saa korvaukseksi ylimääräisestä työstä muuta kuin ilon kehittää omaa organisaatioitaan sekä omaa työtään. Käytännössä samojen arvioijien on yleensä aikapulan vuoksi mahdotonta olla mukana koko tutkinnonsuorittamisen aikana useammassa näytöissä, vaikka sitä toivottaisiinkin. Organisaatioilta on useimmiten suuri ponnistus investoida aikaa arvioijina toimivien koulutukseen sekä näyttöjen arvioimiseen.

Jos koko organisaation ei ole sitoutunut tutkinnonsuorittamisen prosessiin on yksittäisen arvioijan motivoiminen ja sitouttaminen vaikeaa. Arvioijan sitoutuminen, riittävä resursointi organisaatiossa ja tuki arviointitehtävään ovat kuitenkin avainasemassa. Koulutuksenjärjestäjän antama koulutus on tärkeää, samoin kuin muiden arvioijien kanssa käyty keskustelu ja vertaistuki. Arvioijan täytyy tuntea, että hän ymmärtää tehtävänsä ja on ajan tasalla tutkinnonsuorittamisen prosessissa. Mikäli arvioija ei tule organisaation sisältä (esim. PK-

yrietykset), voi olla erityisen ongelmallista löytää sitoutunutta ja motivoitunutta arvioijaa.

11.5 Organisaation ja johdon motivointi ja sitouttaminen tutkinnon suorittamisen prosessiin

Organisaation ja sen johdon tulisi viimeistään koulutuksen alkaessa ymmärtää, kuinka tärkeää on koko organisaation sitoutuminen tutkinnonsuorittamisen prosessiin ja oivaltaa näyttötutkintojen merkitys koko organisaation kehittäjänä. Näin tutkinnon suorittamisesta saadaan organisaatiotasolla mahdollisimman paljon irti heti alusta alkaen. Näyttötutkinnon suorittamiseen täytyisi saada koko organisaation ja erityisesti johdon sitoutuminen, jotta tutkinnon suorittaminen onnistuu jouhevasti ja tutkinnon suorittaja saisi opiskeluunsa tarvitsemansa organisaation tuen. Tuen puuttuminen voi tehdä näyttöjen suorittamisen työyhteisössä hankalaksi, jollei jopa mahdottomaksi. Koulutuksen järjestäjille on haaste saada tämä viesti vietyä organisaatioihin. Tutkinnonsuorittamisen prosessin aikana tulisi saada mahdollisimman aitoa vuoropuhelua koulutuksen järjestäjien ja työelämän edustajien välille sekä pyrkiä muutenkin säännölliseen yhteydenpitoon. Työelämän edustajien koulutuksen tulee olla jatkuvaa koko tutkinnonsuorittamisen prosessin ajan.

11.6 Opiskelijan ohjaaminen työpaikalla

Työpaikkaohjaajalla on erittäin suuri merkitys opiskelun onnistumisessa. Työpaikkaohjaajan tulisi osallistua säännöllisesti opiskelijan ohjaamiseen työpaikalla. Tämä asia on yleensä hyvin puutteellisesti järjestetty. Opiskelijat pääsevät hyvin harvoin ohjatusti työssäoppimaan. Tämä on ongelma uusien asioiden oppimiselle. Opiskelija asettaa tavoitteet omalle oppimiselleen johon pitäisi saada tukea työpaikkaohjaajaltaan. Työpaikkaohjaajan tulisi olla opiskelijan tukija ja rinnallakulkija työyhteisössä. Työpaikkaohjaajan tulisi olla myös kiin-

nostunut ohjattavansa ammatillisesta kasvusta ja hänen tulisi osata antaa palautetta sekä arvioida oppimista.

12 ARVIOINTIJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN TÄSSÄ OPINNÄYTETYÖSSÄ

Kunnossapidon ammatti- ja erikoisammattitutkinnon tutkinnonperusteet muuttuvat. Tutkinnon perusteiden muuttuminen tuo osaltaan paineita kehittää kunnossapidon ammatti- ja erikoisammattitutkintojen arviointijärjestelmää. Arviointijärjestelmän keskeisenä tavoitteena on kehittää ja yhtenäistää kunnossapidon ammattitutkinnon tutkintosuoritusten arviointi sekä selkeyttää arvioijien rooli ja tehtävät.

Kehitettäväarviointijärjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön kaikkien kunnossapidon ammattitutkintojen parissa toimivien keskuudessa. Kunnossapidon ammattitutkinnon arviointijärjestelmän kehittämisen tarkoituksena on uudistaa näyttötutkintojen arviointipöytäkirjat, arvioijakoulutus, sekä muut ohjeet sellaisiksi, että kaikki kunnossapidon tutkintojen piirissä toimivat tulisivat jatkossa toimimaan samalla tavalla näyttötutkintoja arvioidessaan.

Kehitystyö käsittää arviointitilaisuuksissa tapahtuvan tiedonkeruun kehittämiseen, sekä arviointipöytäkirjojen (liite 1) tekemisen ja niiden testaamisen. Lisäksi se sisältää näyttösuunnitelmapöytäkirjan (liite 2) sekä näytön arvioijien perehdytysohjeiden tekemisen (liite 3). Arviointipöytäkirjojen testaus tehdään Jyväskylän aikuisopiston järjestämien tutkintotilaisuuksien yhteydessä sekä satunnaisesti muidenkin toimijoiden järjestämien tutkintotilaisuuksien yhteydessä. Palautteita kerätään työnantajien ja työntekijöiden edustajilta sekä näyttötutkinnon suorittajilta yrityksissä tapahtuvien näyttötutkintojen yhteydessä. Lisäksi palautteita kerätään muiden oppilaitosten edustajilta. Tiedonkeruuseen kuuluu vierailu muutamassa merkittävässä aikuiskoulutuskeskuksessa, joissa käydään läpi heidän näyttötutkintojen arviointi ja muut toimintatavat. Arviointipöytäkirjojen testaamisen ja niistä saatujen palautteiden ja parannusehdotusten pohjalta tehdään mahdollisia muutoksia ennen kuin arviointipöytäkirjat menevät yleiseen käyttöön.

12.1 Tutkintoilmoitus

Tutkintotilaisuuden suunnittelu aloitetaan tekemällä kuvaus näyttötutkinnosta. Kuvauksen tekee näyttötutkinnon suorittaja yhdessä työpaikkaohjaajan kanssa. Näyttötutkinnon kuvauksen perusteella tutkinnonsuorittaja tekee näyttösuunnitelmapöytäkirjan (liite 2) ja lähettää sen oppilaitoksen edustajalle. Kehitetty suunnitelmapöytäkirja sisältää kuvauksen näyttötutkinnon sisällöstä. Jos kuvaus vastaa tutkinnon perusteissa annettuja sisältöjä, oppilaitoksen edustaja tekee internetissä Ilmoitan.fi ohjelman kautta ilmoituksen tutkintotoimikunnalle, mielellään kaksi viikkoa ennen tutkintopäivää. Ilmoituksessa kerrotaan tutkinnon osan nimi, tutkintopäivä, paikka, arvioinnin kohteet ja arvioinnin perusteet. Ilmoitus menee jakeluun kaikille tutkintotoimikunnan jäsenille. Tutkintotoimikunta tekee päätöksen tutkinnon suorittamisesta tämän ilmoituksen perusteella.

12.2 Näyttösuunnitelmapöytäkirja

Tutkinnonsuorittaja tekee näyttösuunnitelmapöytäkirjaan (liite 2) kuvauksen näyttötutkinnon sisällöstä. Näyttötutkintopöytäkirjan perusteella oppilaitoksen edustaja saa kuvan siitä, kykeneekö tutkinnonsuorittaja näytössä osoittamaan tutkinnon perusteissa edellytetyn osaamisen. Näiden tietojen pohjalta oppilaitoksen edustaja tekee ilmoituksen tutkintotoimikunnalle ilmoitan.fi järjestelmään.

Näyttösuunnitelmapöytäkirjassa tulee näkyä seuraavat asiat:

- tutkinnon suorittaja / suorittajat
- tutkinnon osa / osat
- aika ja paikka
- tutkinnon arvioijat (työnantajan, työntekijän ja oppilaitoksen edustajat)
- työn kohde
- työnkuvaus

12.3 Arviointipöytäkirja

Arviointipöytäkirja (liite 1) on viisi sivua sisältävä asiakirja johon näyttötutkinnon arvioijat tekevät arviointimerkintänsä. Arviointipöytäkirjan ensimmäinen sivu sisältää ohjeita näyttötutkinnon arvioijille. Toinen sivu on näyttötutkinnon arviointisivu joka annetaan kaikille näyttötutkinnon arvioijille. Arvioijat tekevät tähän arviointipöytäkirjaosaan merkintöjä tutkinnon edetessä. Kolmas sivu on tutkinnon yhteenveto-osa, johon merkitään arvioijien yhteinen näkemys näyttötutkinnon suorituksesta. Arviointi tapahtuu hyväksyty / hylätty periaatteella. Neljäs sivu on tutkinnon loppuarviointiosa, johon tehdään arviointimerkintä hylätty / hyväksyty, sekä arvioijien allekirjoitukset. Arviointipöytäkirjan viimeinen sivu sisältää tutkinnon suorittajan itsearviointin allekirjoituksineen. Arviointiasiakirjoja koskee arkistointisääntö, joka määrittää kuinka kauan oppilaitoksen on arkistoitava arviointipöytäkirjoja.

13 LOMAKKEIDEN JA ARVIOINNIN KEHITTÄMINEN TUTKIMUKSELLISESTI

Teemahaastattelu on suosittu tapa kerätä laadullista aineistoa. Haastattelun idea on yksinkertainen. Kun halutaan tietää, mitä joku ajattelee jostakin asiasta on kaikkein yksinkertaisinta kysyä sitä häneltä. Näin toimimme useimmiten arkipäiväntilanteissa ja teemahaastattelu onkin eräänlainen keskustelu. Toki joissain tilanteissa emme uskalla asiaa suoraan tiedustella, vaan teemme päätelmämme asiantilasta etsimällä erilaisia merkkejä ja johtolankoja, aivan kuten tutkijakin tekee silloin, kun ei ole mahdollista tiedustella asiaa suoraan. Teemahaastattelu tapahtuu tutkijan aloitteesta ja usein tutkijan ehdoilla, mutta jossa tutkija pyrkii vuorovaikutuksessa saamaan selville haastateltavilta heitä kiinnostavat asiat, tai ainakin ne asiat, jotka kuuluvat tutkimuksen aihepiiriin. (Alatalo & Valli 2007, 25).

Teemahaastattelussa haastattelijalla on mielessään joukko asioita, teemoja, joista hän haluaa jokaisen haastateltavan kanssa keskustella. Mutta mistä nämä teemat tulevat, miten tutkija päättää mitä kysyy? Ehkä yleisin tapa valittavasti on, että teemat otetaan ikäänkuin ilmasta. Mietitään: ”kai tätä olisi hyvä kysyä, ja tuotakin, ja kai pakko tämäkin on ottaa esille, ja ehkä sillekin on jotain käyttöä, kenties”.

Pelkästään intuitioon perustuvat teemat saattavat sisältää paljon tutkijan omia ajatuksia ja ennakkokäsityksiä ja näin ollen tutkimuksesta voi tulla vaillinainen. Kun haastattelu perustuu mieleen juolahtaneisiin asioihin, siitä tulee helposti vaillinainen, tutkijan vahvimpiin ennakkokäsityksiin pohjautuva (varsinkin jos tutkija ei tunne tutkimaansa aluetta kovin hyvin). Hyvä tapa on johtaa teemat teoriasta. Muutetaan teoreettinen käsite mittaavaan muotoon, tässä tapauksessa haastatteluteemoiksi. Jotta teemahaastattelu pysyisi mahdollisimman keskustelunomaisena, ei ole hyvä laatia pitkiä kysymyslistoja, joista esitetään kysymyksiä haastateltavalle. Haastattelutilanteessa haastattelijalla on tukeaan ennalta laadittu teemarunko. (Alatalo & Valli 2007, 34–35)

Haastattelun tekemisen jälkeen ei ole tavatonta, että iskee haastattelujen jälkeinen masennus, ”tässäkö tämä nyt oli”. Haastatteluun on kohdistunut paljon odotuksia ja tuntuu, ettei saaduista tiedoista saa mitään irti useimmiten ensivaikutelma on kuitenkin väärä.

Ensimmäiseksi haastatteluiden tekemisen jälkeen ne kirjoitetaan puhtaaksi, litteroidaan. Menetelmiä tähän on paljon, mutta useinkaan ei ole tarpeen tarkka litterointi, vaan riittää, että kirjoittaa haastattelut puhtaaksi sellaisenaan. Litteroinnin jälkeen haastattelut analysoidaan esimerkiksi teemoittelemalla. Tällöin aineisto jäsennetään teemojen mukaan ja sitten pelkistetään. Teema-haastattelun yksi vahvuus on siinä, että kynnyks aineiston analysoimiseen on matalampi kuin usein laadullisen aineiston kanssa. (Eskola & Vastamäki 2001, 40–41)

Osana tätä opinnäytetyötä haastattelin tutkintotilaisuuksien yhteydessä Metsäliiton ja UPM:n vaneritehtaiden työntekijien, työntekijöiden edustajia sekä näyttötutkinnon suorittajia. Haastattelun tarkoituksena oli selvittää arviointipöytäkirjojen ja muiden arvioinnissa käytettävien asiakirjojen käytettävyyttä ja toimivuutta arvioinnin apuna. Haastattelussa käytin tekemääni kyselylomaketta (liite 4), jossa on kuusi kysymystä. Lisäksi tein lisäkysymyksiä asiaan liittyen. Haastatteluun osallistui 30 työnantajan, työntekijän edustajaa sekä näyttötutkinnon suorittajaa.

14 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Ensimmäinen tutkimuskysymys tarkasteli yleisesti arviointilomakkeen toimivuutta arvioinnin apuvälineenä: miten kehitetty arviointipöytäkirja auttoi sinua arvioinnissa ?

Haastatteluissa tuli esille se, että arviointipöytäkirjan näyttötutkinnonarvioija osan arviointikohdat auttoivat arvioijia hahmottamaan sen, mitä näyttötutkinnon suorittajan tulee näyttötutkinrossa osata ja tietää. Muutamia kommentteja:

- **tärkeä muistilista arvioijalle (tutkinnon perusteet)**
- **kaikille tutkinnon suorittajille tasapuolinen arviointi**
- **jää enemmän aikaa varsinaiseen tutkinnon seuraamiseen.**

Toinen tutkimuskysymys käsitteli arviointipöytäkirjan käytettävyyttä, luettavuutta ja selkeyttä: oliko arviointipöytäkirja helppolukuinen ?

Yleisesti kaikki pitivät arviointipöytäkirjoja helppolukuisina sekä sisällöltään selkeinä. Kommentit oli seuraavanlaisia:

- **yksinkertainen**
- **yksiselitteinen**
- **helppolukuinen (ei asiakkaanprosessit osiossa)**
- **ei turhia arviointikohteita.**

Kolmannella tutkimuskysymyksellä pyrittiin selvittämään sitä, miten hyvin työpaikka arvioijat ymmärtävät arviointikohteiden sisällön: ymmärsitkö arvioitavat kohteet ?

Yleisesti arviointikohteet ymmärrettiin, mutta jotkin teoriakysymykset tuottivat ongelmia. Joitakin huomioita tuli arviointikohteiden sisällöistä ja niiden soveltuvuudesta kyseisen yrityksen tai yksikön arvioinnissa. Muutamia vastauksia:

- **arviointikohteet tunnistettavissa**
- **arviointikohteen soveltuvuus kyseisen yksikön tehtäviin**
- **jotkut teoriakysymykset hankalia.**

Neljännellä tutkimuskysymyksellä haluttiin kartoittaa arviointikoulutuksessa olleiden määrä: mitä koulutusta olet saanut arvioinnista ?

Kaikki arvioijat oli saanut arvioijakoulutuksen, koska kunnossapidon tutkinto-toimikunta edellyttää niin. Ainoat kommentit oli:

- **koulutusta lomakkeen käyttöön**

Viidennellä tutkimuskysymyksellä haettiin ideoita arviointilomakkeen kehittämiseksi: miten mielestäsi lomakkeita pitäisi muuttaa ?

Parannusehdotuksia tuli jonkun verran. Parannusehdotuksissa tuli esille että arviointilomakkeiden tulisi olla mahdollisimman helppoja käyttää (vähän sivuja) sekä selkeitä ja helppolukuisia. Seuraavassa muutamia vastauksia:

- **voisiko lomakkeeseen lisätä HUOM! sarakkeen**

- **erillinen erotettu kohta työsuojelun osaamisen arviointiin**
- **kohta tutkinnon osion keskeytys/ lisäselvityksiä**
- **voiko olla arviointi kohta oma-aloitteisuus?**

Kuudennella tutkimuskysymyksellä haettiin parannuksia ja ideoita tutkintotilaisuuden ja koulutuksen kehittämiseen: parannusehdotuksia.

Parannusehdotukset koskivat tiedottamista ja tiedon kulkua oppilaitoksen työpaikkaohjaajan ja opiskelijan välillä sekä tutkintotehtävien suunnittelua työpaikoilla. Seuraavassa muutama vastaus:

- **tutkinnon perusteiden kertaus**
- **lisää tietoa tutkintotehtävistä**
- **lisää apua tutkintotehtävien suunnitteluun**
- **arviointiin lisää perehdytystä**

15 ARVIOINTIKOULUTUS

Jokaisen arvioijan perehdyttämiseen kuuluu arviointikoulutus. Arvioijakoulutuksessa työstetään aluksi useille tutkinnoille yhteisiä toimintamalleja ja niiden perusteita: näyttötutkintojärjestelmä, näyttöjen järjestämissuunnitelmat, ammatillinen osaaminen ja arviointi, arvioijan tehtävät ja roolit, tutkintotilaisuuden järjestäminen, henkilökohtaistaminen, arviointitiedon kerääminen, dokumentointi ja arviointipäätös.

Yhteisen osion jälkeen käydään läpi tutkintokohtaiset asiat, joissa käsitellään arvioinnin kohteet, kriteerit ja menetelmät, tutkinnon perusteet, ammattitaitovaatimukset ja osaamiskriteerit, osaamisen esille saaminen ja tason arviointi ja kaikkien arvioijien yhteinen näkemys osaamistasovaatimuksista tutkinnon osittain/arvioinnin kohteittain.

Silloin kun arviointikoulutuksesta on kulunut jo pidempi aika, tarvitaan arvioinnin perusteiden läpikäyntiä. Tämä ratkaistaan siten että jokaisen tutkintotilaisuuden alussa kerrataan arvioinnin perusteet (liite 3) ja käydään läpi arviointipöytäkirjat.

Kertauksessa käydään läpi erilaisia arviointimenetelmiä: havainnointi, suulliset kyselyt ammattitaidon esille saamiseksi (jos tarpeen näytön onnistumisen selvittämisessä tutkinnon suorittajaa ylen määrin keskeyttämättä), haastattelut (lähityöyhteisö, projekti, asiakkaat), kirjalliset tehtävät (raportit, selvitykset, esseet), osaamissalkku aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista varten (tai koko näyttöaineiston salkku), ryhmä- ja vertaispalaute, itsearviointi ja arviointikeskustelu.

Kertauksen lisäksi tulisi arvioijien kanssa sopia tutkintotilaisuuden käytännön järjestelyt ja varmistaa, että jokaisella arvioijista on sama käsitys arviointikohteista ja arviointikriteereistä. Lisäksi arvioijan pitää selvittää ennakkoon, mitä tarkkailet ja mihin kohdistat mielenkiintosi. Harkitse, mitä erityisesti havainnoit. Käyttää arviointilomaketta, johon merkitset arvion havaitusta toiminnasta. Käy-

tä arvioinnissa selkeitä ammattitaidon tasoja ja kirjaa perustelusi muistiin, jotta voit kuvailla, mitä tapahtui. Erotta onnistumiset, ”tsägällä läpi” ja huonot suoritukset.

16 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön kehittämiskohteista suurin haaste tulee olemaan arviointipöytäkirjojen uusiminen uusien tutkinnon perusteiden mukaisiksi. Ammattitaidon osoittamistapojen kuvaukset ovat uusissa tutkinnon perusteissa tehty hyvin ja tämä helpottaa omalta osaltaan arviointipöytäkirjojen tekemistä. Lisäksi haastatteluissa saadut palautteet ja tutkintotoimikunnan puheenjohtajan kanssa käydyt keskustelut auttavat arviointipöytäkirjojen jatkokehittäelyssä.

Yksi isoimmista haasteista tulee olemaan myös opiskelijoiden, esimiesten ja työpaikkaohjaajien (organisaation) motivoiminen ja tiedotuksen lisääminen. Tämä ongelma on ollut jo aikaisemminkin tiedossa, mutta tutkimuksen yhteydessä siihen tuli lisävarmistus. Ongelma on näkynyt usein tutkintojen järjestelyissä, näyttötilaisuuksien toimivuudessa sekä aikataulujen venymisissä. Tähän ongelmaan auttaa tiedottamisen ja koulutuksen lisääminen sekä työpaikkaohjaajien ja työssäoppijoiden ohjauksen lisääminen. Nämä asiat vaativat rahallista panostusta, mutta tämä panostus varmasti näkyy parantuneena koulutuksen laatuna.

Koulutuksen järjestäjän tulee jatkossa panostaa tiedotukseen ja koulutukseen näyttötutkintojärjestelmästä ja sen ideologiasta heti koulutuksen alussa sekä mukaan lähteille organisaatioille, tutkinnon suorittajille, työpaikkaohjaajille että arvioijille. Varmasti on niinkin, että näyttötutkintojärjestelmän ymmärtämisessä ja täydessä hyödyntämisessä menee jonkin aikaa. Se ei tapahdu hetkessä, vaan organisaation tulee ensin kypsyä ajatukseen, varsinkin jos näyttötutkintojärjestelmä on uusi asia organisaatiossa.

Tiedotuksen lisääminen edesauttaa arvioijien tuen saamista organisaatiolta ja esimiehiltä. Kun organisaation tuki on taustalla, on mm. arvioijilla "lupa" osallistua näyttötilanteisiin ja käyttää tähän aikaa samoin kuin järjestettäviin perehdyttämistilaisuuksiin. He myös huomaavat, että heidän tehtävänsä pidetään organisaatiossa tärkeänä kun arviointitoimintaa tuetaan johdon taholta. Tämä kasvattaa arvioijien omaa motivaatiota ja sitoutumista ja madaltaa kyn-

nystä järjestettyihin perehdyttämistilaisuuksiin osallistumiseen. Organisaation sitouttaminen ja motivointi lähtee siitä, että henkilöstön näyttötutkintojen suorittaminen on organisaatiossa strategialähtöistä toimintaa ja organisaatiossa on oivallettu näyttötutkinnon merkitys koko organisaation kehittäjänä.

Työpaikkaohjauksen taso on huono eikä sen merkitystä selvästi ymmärretä. Työpaikkaohjauksen puute näkyy puutteellisina näyttötutkintosuorituksina ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon vajavaisuutena. Ongelmaan ratkaisuna on se että, työpaikkaohjaajille tulisi järjestää riittävä koulutus annettuun tehtävään. Työpaikkakoulutuksen pääsisällöt koulutusohjelmassa tulisi olla seuraavat:

- ammatillinen koulutus ja työelämälähtöisyys
- opiskelijalähtöinen ohjaaminen
- työssäoppiminen ja näyttöjen toteuttaminen
- opiskelijan arviointi

Oppilaan ohjaamisen perimmäisenä tarkoituksena on antaa ohjattavalle mahdollisuus oppia työtehtäviä erilaisten toimintatapojen kautta, esim. tekemällä itse työtä, oppia kollegoilta, arvioimalla työkokemuksia, tekemällä jotain uutta, osallistumalla työpaikan koulutuksiin tai työn ulkopuolisissa konteksteissa oppiminen.

Työpaikkaohjaajan kannattaa käyttää aikaa tutustumiseen ja keskustella seuraavista asioista yhdessä ohjattavan kanssa:

- tarkistaa oman ohjattavansa tausta ja osaaminen
- työssä tapahtuvaan oppimiseen liittyvien tavoitteiden tarkentaminen
- tavoitteiden saavuttamiskeinot ja keskustelu yhteisistä toimintatavoista
- tarvittavan ja toivottavan ohjauksen ja arvioinnin tarve, mm. ohjauskeskusteluista ja muusta ohjauksesta sopiminen
- paras oppimistapa esim. keskustelu oppimistyyleistä

Työpaikkaohjaaja ja ohjattavan tulisi käydä säännöllisesti ohjauskeskustelua, joka perustuu pääsääntöisesti puheeseen. Työpaikkaohjaajan tulee myös muistaa, millainen merkitys on sanattomalla viestinnällä ja miten sen tulee olla samansuuntainen sanallisen viestinnän kanssa. Taitava ohjaaja tiivistää opiskelijan puhetta ohjauskeskustelun aikana. Tärkeää on panostaa keskustelun sisältöön. Näissä keskusteluissa tulee myös ohjattavan saada kertoa oma kokemus ohjaamisesta ja oppimisestaan.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Anita Aalto-Setälä, Eeva-Kaarina Aurila, Pertti Huhtanen, Teija Ripattila, Anna Tolonen. Opinnäytetyö. 2007. Näyttötutkintojen arvioijan perehdyttäminen. Haaga-Helia Ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Biemans, H., Van den Elsen, E., Wesselink, R. & Mulder, M. (2006). Competence-based assessment in Dutch VET: criteria and experiences. Paper gepresenteerd op de ECER 2006, Geneve, Zwitserland.

Bjönavåld, J. 2001. Making learning visible: Identification, assessment and recognition of nonformal learning. *European Vocational Training Journal* 22, 24–32.

Crooks, T.J. & Kane, M.T. 1996. Threats to the valid use of assessment. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice* 3 (3). 265-286..

Ellström, P.-E. 1998. The many meanings of occupational competence and qualification. In W. Nijhof & J. Frisk, T. 2007. Työpaikkaohjaajien koulutuksen käytännön ratkaisuja. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala.

Eraut, M. 2004. The practice of reflection. *Learning in Health and Social Care* 3 (2). Oxford: Blackwell Publishing Ltd.

Gonczi, A. 1994. Competency based assessment in the professions in Australia. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice* 1 (1). 27-42.

Juhani Aaltola, Raine Valli 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus.

Juhani Aaltola, Raine Valli 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kankaanpää, A. 1997. Ammatin kuvaus koulutuksen apuna. Ammattien kuvausjärjestelmän rakentamisen näkökulmia, ongelmia ja ehdotuksia. Helsinki: Hakapaino Oy.

Opetushallitus 2007. Näyttötutkinto-opas. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy.

Opetushallitus 2010. Näyttötutkinnon perusteet, kunnossapidon ammattitutkinto. Helsinki: Edita Primo Oy.

Stenström, M-L. & Laine, K. (Eds.) 2006. Quality and practice in assessment: New approaches in work-related learning. University of Jyväskylä. Institute for Educational Research.

Virta, A. 1999. Uudistuva oppimisen arviointi. Mahdollisuuksia ja varauksia. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja B:65.

Wolf, A. 1998. Portfolio assessment as national policy: the National Council for Vocational Qualifications and its quest for a pedagogical revolution. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice* 5 (3). 413-446.

Wolf, A. 1995. *Competence-based Assessment*. Open University Press.

Verkko julkaisut:

A 1998 / 812. Asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Valtion säädöstietopankki Finlex. Viitattu 09.11.2010. <http://www.finlex.fi>

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä – ao internet. Viitattu 28.09.2010.
<http://www.jao.fi>

L 1998 / 631. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Valtion säädöstietopankki Finlex. Viitattu 09.11.2010. <http://www.finlex.fi>

L 1998 / 630. Laki ammatillisesta koulutuksesta. Valtion säädöstietopankki Finlex. Viitattu 09.11.2010. <http://www.finlex.fi>

L 2003 / 351. Ammattikorkeakoululaki. Valtion säädöstietopankki Finlex. Viitattu 09.11.2010. <http://www.finlex.fi>

L 2003 / 434. Hallintolaki. Valtion säädöstietopankki Finlex. Viitattu 09.11.2010. <http://www.finlex.fi>

L 1986 / 609. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. Valtion säädöstietopankki Finlex. Viitattu 09.11.2010. <http://www.finlex.fi>

LIITTEET

Liite 1. Arviointipöytäkirja

OHJEITA NÄYTTÖTUTKINNON ARVIOIJILLE

Arvioijien perehdyttäminen näyttötutkinnon osan arviointiin, ennen tilaisuuden alkamista.

Tutkintotilaisuus aloitetaan käymällä läpi näyttötutkintoon liittyvät asiapaperit.

Tutkintotilaisuuteen mahdollisesti liittyvä kirjallinen tehtävä tehdään tilaisuuden alussa.

Lisäksi näyttötutkinnon suorittajalle esitetään tehtävään liittyviä lisäkysymyksiä tai tehtäviä.

Näyttötutkinnon arvioijat merkitsevät näyttötutkinnon arviointipöytäkirjaan arvioinnin näyttötutkinnon suorittajan osaamisesta. Hyväksytyin tai hylätyn tutkintosuorituksen arviointiesityksen tekevät kolmikannan edustajat tutkintotoimikunnalle. Näiden tietojen pohjalta tutkintotoimikunta tekee lopullisen päätöksen.

Tutkinnon suorittaja voi 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin hän on saanut tutkintotoimikunnalta tiedon näyttötutkinnon tai sen osan arvioinnista, pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta.

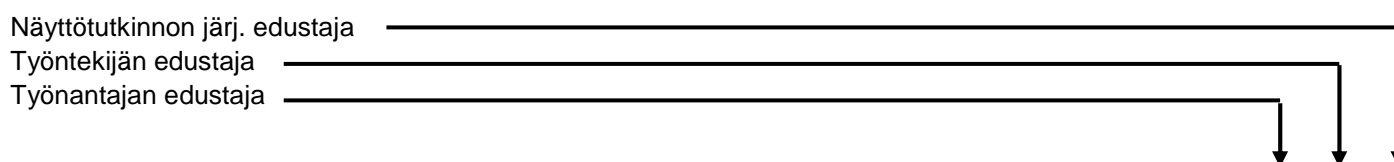
Näyttötutkinto voidaan keskeyttää silloin jos näyttötutkinnon suorittaja laiminlyö työturvallisuusmääräyksiä tai muuten aiheuttaa vaaraa työskentelyllään.

Tutkinnon suorittaja	0	Sotu: -
----------------------	---	---------

Päivämäärä	00.01.1900
Tutkinnon nimi	Kunnossapidon ammattitutkinto
Tutkintotilaisuus	0
Osan nimi	Pneumatiikka

Tutkintovastaava	Olavi Rissanen
Näyttötutkinnon järj. edustaja	0
Työnantajan edustaja	0
Työntekijän edustaja	0

Näyttötutkinnon arviointi



Arvioinnin kohteet (hyväksytty X ja hylätty 0)			
Ammattitaidon edellyttämä tiedollinen osaaminen			
Paineen suuret ja mittayksiköt			
Paineen peruskaavan			
Kaasujen ominaisuudet			
Yleisimmät kompressorityypit ja ominaisuudet			
Yleisimmät vedenerotus-, kuivaus- ja suodatuslaitteet ja niiden toiminta			
Paineilman puhtausvaatimukset			
Omalla työpaikalla olevien kompressorien toimintaperiaatteen ja huollon periaatteet			
Paineilman siirto sekä jakeluputkistojen ja putkistoihin liitettävien huoltolaitteiden toiminta ja niiden periaatteet			
Yleiset työturvallisuus määräykset ja paineilman aiheuttamat työturvallisuusriskit			
Pneumatiikkajärjestelmissä käytettävien komponenttien ohjaustavat sekä periaatteet			
Venttiilien liitännät sähköisiin ohjausjärjestelmiin			
Ammattitaidon edellyttämä osaaminen			
Osaa lukea voimassa olevan standardin (SFS 2247, ISO 1219) mukaisia piirrosmerkkejä			
Pneumatiikkajärjestelmän toiminnan selvittämään pneumatiikka kaaviota apuna käyttäen			
Virtaventtiilin säätö niille annettuihin arvoihin			
Toimilaitteiden esteettömän liikkuvuuden tarkistus			
Pneumatiikka komponenttien asennus valmistajan ohjeiden mukaan			
Sylinterihuolto			
Vianetsintä pneumatiikka kaaviota ja erilaisia vianetsintäkeinoja apuna käyttäen			
	0		
	0		

Näyttötutkinnon suorittaja	Sotu: -
----------------------------	---------

Päivämäärä	
Tutkinnon nimi	Kunnossapidon ammattitutkinto
Tutkintotilaisuus	
Osan nimi	Pneumatiikka

Tutkintovastaava	Olavi Rissanen
Näyttötutkinnon järj. edustaja	
Työnantajan edustaja	
Työntekijän edustaja	

Yhteenveto

Hyväksytty _____

Hylätty _____

Arvioinnin kohteet	1	2
Ammattitaidon edellyttämä tiedollinen osaaminen		
Paineen suuret ja mittayksiköt		
Paineen peruskaavan		
Kaasujen ominaisuudet		
Yleisimmät kompressorityypit ja ominaisuudet		
Yleisimmät vedenerotus-, kuivaus- ja suodatuslaitteet ja niiden toiminta		
Paineilman puhtausvaatimukset		
Omalla työpaikalla olevien kompressorien toimintaperiaatteen ja huollon periaatteet		
Paineilman siirto sekä jakeluputkistojen ja putkistoihin liitettävien huoltolaitteiden toiminta ja niiden periaatteet		
Yleiset työturvallisuus määräykset ja paineilman aiheuttamat työturvallisuusriskit		
Pneumatiikkajärjestelmissä käytettävien komponenttien ohjaustavat sekä periaatteet		
Venttiilien liitännät sähköisiin ohjausjärjestelmiin		
Ammattitaidon edellyttämä osaaminen		
Osaa lukea voimassa olevan standardin (SFS 2247, ISO 1219) mukaisia piirrosmerkkejä		
Pneumatiikkajärjestelmän toiminnan selvittämään pneumatiikka kaaviota apuna käyttäen		
Virtaventtiilin säätö niille annettuihin arvoihin		
Toimilaitteiden esteettömän liikkuvuuden tarkistus		
Pneumatiikka komponenttien asennus valmistajan ohjeiden mukaan		
Sylinterihuolto		
Vianetsintä pneumatiikka kaaviota ja erilaisia vianetsintäkeinoja apuna käyttäen		

Näyttötutkinnon suorittajan antama osoitus tutkinnon perusteissa vaadittavasta ammattitaidosta

TUTKINTOSUORITUS ON: HYVÄKSYTTY

HYLÄTTY

Paikka ja aika

00.01.1900

Näyttötutkinnon järjestäjän edustaja

NTM

Nimenselvennys

0

Työntekijän edustaja

NTM

Nimenselvennys

0

Työnantajan edustaja

NTM

Nimenselvennys

0

Lisätietoa tutkintotilaisuudesta

Tutkinnonsuorittajan itsearviointi

Tiedon käyttö, osasitko mielestäsi käyttää olemassaolevia dokumentteja hyväksi tehtävää tehtäessä ?

Hyvin

Melko hyvin

En ollenkaan

Työmenetelmien hallinta, hallitsitko tehtävässä käytettävät työmenetelmät ?

Hallitsin työmenetelmät hyvin

Hallitsin työmenetelmät melko hyvin

Hallitsin työmenetelmät kohtuullisesti

Ajankäyttö, riittikö varattu aika työn suorittamiseen ?

Aika riitti hyvin

Aika riitti kohtuullisen hyvin

Aikaa olisi saanut olla lisää

Työn laatu, vastasiko työn laatu sille annettuja vaatimuksia ?

Työ täytti vaatimukset

Työ täytti vaatimukset melko hyvin

Työ täytti vaatimukset kohtalaisesti pienin korjauksin

Työturvallisuus ja työpaikan järjestys, osasitko työskennellä työturvallisuusohjeta noudattaen ?

Työturvallisuus asiat oli kunnossa

Työturvallisuus asiat melko hyvin kunnossa

Työturvallisuus asioissa puutteita

Yhteistyötaidot, toimiko yhteistyö eri osapuolten kanssa ?

Hyvin

Melko hyvin

Kohtuullisesti

Näyttötutkinnon suorittajan allekirjoitus: _____

Liite 2. Näyttösuunnitelmapöytäkirja

NÄYTTÖSUUNNITELMA

Tutkinnon suorittaja:

Tutkinnon osa / osat:

Tutkintopaikka:

Tutkinnon vastaanottaja (työnantaja):

Tutkinnon vastaanottaja (työntekijä):

Tutkinnon suorituspäivä / päivät:

OHJE

- Laadi etukäteen työsuunnitelma työskentelysi eri vaiheista. **Vertaa tekemääsi suunnitelmaa tutkinnon perusteissa oleviin asioihin.**
- Suunnitelmastasi tulee ilmetä pääasiallisimmat työvaiheet, työmenetelmät
- Hyväksytä valmis suunnitelma työpaikkakouluttajallasi ennen lähettämistäsi.
- Lähetä suunnitelma Jyväskylän aikuisopistolle (vastuukouluttaja) optiman tai sähköpostin kautta, **kaksi viikkoa ennen tutkintotilaisuutta.**
- Ota suunnitelma mukaan tulostettuna myös tutkintotilaisuuteen

Työn kohde:

Työn pääkohdat ja aikataulu:

Liite 3. Arvioijakoulutusmateriaali



Jyväskylän aikuisopisto

MITÄ OVAT NÄYTTÖTUTKINNOT ?

- Näyttötutkinnot ovat erityisesti aikuisille suunniteltu tapa suorittaa ammatillinen tutkinto.
- Näyttötutkinnot on kehitetty aikuisväestön sekä yritysten ja muiden työyhteisöjen kehitystarpeisiin.
- Eri tutkintonimikkeitä on n. 350.
- Näyttötutkintojen järjestäjällä pitää olla solmittuna järjestämissopimus.
- Opetushallituksen nimeämän tutkintotoimikunnan kanssa.
- Tutkintotoimikunta seuraa ja valvoo näyttötutkintojen järjestämistä ja antaa tutkintotodistukset.



Jyväskylän aikuisopisto

NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄN KESKEISET PERIAATTEET

Kolmikantayhteistyö:

- Työnantajatahojen, työntekijätahojen ja opetusalan tiivis yhteistyö tutkintorakenteesta päätettäessä, tutkintojen perusteita laadittaessa sekä näyttöjä toteutettaessa ja arvioitaessa.
- Tutkintojen riippumattomuus ammattitaidon hankkimistavasta.
- Ammattitaidon osoittaminen näytöillä.



TUTKINTOIMIKUNNAT

- Vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvomisesta
- Solmivat järjestämissopimukset
 - arvioivat tutkintojen järjestämisedellytykset
 - määrittävät kriteerit tutkintojen arvioijille
- Antavat tutkintotodistukset
- Allekirjoittavat kunniakirjat
- Kehittävät näyttötutkintojärjestelmää ja tutkintojen perusteita



TUTKINTOJEN JÄRJESTÄJÄT

- Huolehtivat henkilökohtaistamisesta
- Vastaavat tarvittavan ammattitaidon hankkimisesta (valmistavasta koulutuksesta)
- Suunnittelevat näyttötutkinnon yhdessä työelämän edustajien ja tutkinnonsuorittajan kanssa
- Huolehtivat arvioijien kouluttamisesta
- Järjestävät tutkintotilaisuudet yhdessä työelämän edustajien kanssa
- Arvioivat tutkintosuoritukset yhdessä työelämän edustajien kanssa



ARVIOINTI KOOSTUU

- Tutkinnon suorittajan itsearviointista
- Arvioijien palautteesta
- Mahdollisesta asiakaspalautteesta
- Aiemmista dokumenteista



ARVIOINNIN TARKOITUS ON

- Selvittää tutkinnon suorittajan osaamistaso suhteessa tutkinnon perusteissa esitettyihin tavoitteisiin.
- Arvioida tutkinnon suorittajan tietoja, taitoja ja työskentelytapoja.
- Kertoa tutkinnon suorittajalle hänen osaamisestaan
- Motivoida tutkinnon suorittajaa.
- Ohjata tutkinnon suorittajaa keskittymään työssä olennaisiin asioihin.
- Auttaa tutkinnon suorittajaa kehittämään omaa osaamistaan (ammattillisen kasvun tukeminen).



MITEN ARVIOIDAAN

- Havainnoimalla eli seuraamalla tutkinnon suorittajan työskentelyä.
- Haastattelemalla tutkinnon suorittajaa (mm. tekemisen aikana / jälkeen).
- Kyselemällä tutkinnon suorittajalta (mm. tekemisen aikana / jälkeen).
- Pyytämällä tutkinnon suorittajaa itse arvioimaan omaa suoritustaan.
- Aiemmin osoitetun osaamisen perusteella, jolloin tutkinnon suorittajan pitää.
- Esittää luotettava dokumentti osaamisestaan.



KETKÄ ARVIOIVAT

- Työntekijäarvioija
 - arvioi miten tutkinnon suorittaja selviää työntekijänä kyseisissä tehtävissä, hän on työn tekemisen asiantuntija
- Työnantaja-arvioija
 - arvioi suoritusta siltä pohjalta mitä työnantaja haluaa työntekijöiltä, hän on toiminnan ylläpitämisen asiantuntija
- Oppilaitoksen arvioija
 - vastaa siitä, että arviointi on oikeudenmukaista ja siinä noudatetaan sovittuja ohjeita ja määräyksiä, hän on arvioinnin asiantuntija ja alansa ammattilainen



ARVIOIJIEN TEHTÄVÄT

- Arvioijan tehtävä on suorittaa tutkintotilaisuudessa esille tuodun osaamisen arviointi suhteessa tutkinnon perusteissa vaadittuun ammattitaitoon.
- Etsiä osaamista ei virheitä.
- Toimia puolueettomana arvioijana jolloin ennako asenteet ei vaikutta tutkinnon arviointiin.



ARVIOINTIKOKOUS

- Arviointikokouksessa käsitellään kaikki tieto minkä arvioijat ovat kerännet näyttötutkinnon aikana.
- Arviointikokouksessa kolmikannan tulee muodostaa yksimielinen, yhteinen esitys arvioinnista näyttötutkinnon hyväksymisestä / hylkäämisestä.
- Arvioijat allekirjoittaa arviointipöytäkirja ja tekevät ehdotuksen tutkintotoimikunnalle.

Liite 4. Haastattelulomake

HAASTATTELU

Kohde: **Kunnossapidon ammattitutkinnon arviointilomake**

Paikka: _____

Aika: _____

Haastattelija: _____

Osallistujat: _____

1 Miten arviointipöytäkirja auttoi sinua arvioinnissa ?

2. Oliko arviointipöytäkirja helppolukuinen.

3. Ymmärsitkö arvioitavat kohteita ?

4. Mitä koulutusta olet saanut arvioinnista ?

5. Miten mielestäsi lomakkeita pitäisi muuttaa ?

6. Parannusehdotuksia
